

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PRÁVNICKÁ FAKULTA

Ústav autorského práva, práv průmyslových a práva
soutěžního

Diplomová práce

Kolektivní správa v digitálním věku

Vedoucí diplomové práce
JUDr. Alexandra Wünschová
Pujmanová

Diplomant
Eva Bajáková
K. Šmidkeho 1823/9
708 00 Ostrava

Praha 2012

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 17. dubna 2012

Eva Bajáková

Práce odráží právní stav k 12. prosinci 2011.

Děkuji paní JUDr. Wünschové Pujmanové za to, že se ujala role vedoucí mé diplomové práce, za poskytování odborných rad a připomínek v průběhu psaní mé práce.

Obsah

ÚVODEM.....	5
1. Právní rámec úpravy kolektivní správy.....	12
2. Účel kolektivní správy	16
3. Vymezení kolektivní správy – přirozený monopol.....	18
4. Problematika licenčních smluv.....	26
a) Poznámky k zásadě smluvního užití díla.....	26
b) Typová licenční smlouva.....	28
5. Princip teritoriality.....	32
6. Odraz digitalizace v institutu kolektivní správy v právu EU.....	48
ZÁVĚR.....	58
Seznam použité literatury a pramenů.....	60
Abstrakt.....	69
Abstract.....	70

ÚVODEM

System autorského práva může být nahlížen jako množina nezbytně obsahující zejména prvek autorského práva a práv s ním souvisejících, dále prvek ustanovení o jejich prosazování a naposled prvek představovaný kolektivní správou těchto práv¹. Alternativní a o něco podrobnější úhel pohledu na systém autorského práva nabízí Dietz, který jej chápe jako konstrukci nesenou pěti následujícími pilíři:

- (i) *autorským právem hmotným*, jakožto subsystémem mezinárodně etablovaným Bernskou úmluvou o ochraně literárních a uměleckých děl uzavřenou roku 1886 (dále jen „**Bernská úmluva**“)²,
- (ii) *právy příbuznými právu autorskému*, pilíř, jež vychází především z Mezinárodní úmluvy o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových organizací z roku 1961,
- (iii) *smluvním právem*, zahrnujícím např. úpravu licenčních smluv (tedy autorské právo závazkové),
- (iv) *právem ochranných organizací*, které bylo v České republice přechodně upraveno samostatným zákonem č. 237/1995 Sb., o hromadné správě autorských práv³, a
- (v) *pilířem prosazování práva*, pro který má zásadní význam Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS) se svou třetí

---

¹ European Parliament resolution of 15 January 2004 on Community framework for collective management societies in the field of copyright and neighbouring rights (2002/2274(INI)), [2004] OJ EC No. C 92, p. E/425.

² Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl. Vyhláška č. 133/1980 Sb. Ministra zahraničních věcí, o Bernské úmluvě o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1886, doplněné v Paříži dne 4. května 1896, revidované v Berlíně dne 13. listopadu 1908, doplněné v Bernu dne 20. března 1914 a revidované v Římě dne 2. června 1928, v Bruselu 26. června 1948, ve Stockholmu 14. července 1967 a v Paříži 24. července 1971.

³ Zákon č. 237/1995 Sb., o hromadné správě autorských práv a práv autorskému právu příbuzných a o změně a doplnění některých zákonů.

částí „Dodržování práv k duševnímu vlastnictví“, jež byla signována roku 1994.⁴

Z uvedených dělení je patrné, že kolektivní správa práv autorských a práv souvisejících s právem autorským je tradiční součástí systému autorského práva. Institut kolektivní správy má více než dvěstěletou historii, poprvé se etabloval v 18. století ve Francii. Zde byla v roce 1777 založena první organizace kolektivní správy: „Příběh ... se začíná francouzským dramatikem Pierrem-Augustinem Beaumarchais v tmavých a ušmudlaných pařížských divadlech 18. století. Divadelní společnosti toho času nadšeně propagovaly hry a autory, ale projevovaly méně štědrosti, jakmile došlo na dělení tržeb. Výraz „hladovějící umělec“ byl spíše doslovný, než obrazný...Co se začalo jako setkání 22 slavných spisovatelů v Comédie française nad několika finančními záležitostmi se zvrhlo v debatu o kolektivní ochraně práv. Byli ustanoveni mandataři (agenti), zosnována dnes slavná „stávka per“ a položeny základy Francouzské společnosti autorů divadelních her (*Société des auteurs dramatiques*).“⁵

Počátky české kolektivní správy byly méně dramatické a jsou pozdějšího data. Je-li odhlédnuto od rakousko-uherské *Gesellschaft der Autoren, Komponisten und Musikverleger* založené v roce 1915 ve Vídni⁶, formuje se u nás první organizace kolektivní správy 9. října 1919, a to v přímé souvislosti s podpisem saint-germainské mírové smlouvy, ve které se Československo zavázalo k členství v Bernské unii⁷. Jednalo se o *Ochranné sdružení autorské československých skladatelů, spisovatelů a nakladatelů hudebních v Praze, zaps. společ. s r.o.*, ustanovené za účelem správy mimodivadelních provozovacích práv k hudebním dílům valnou hromadou deseti hudebních autorů a nakladatelů v Praze, jehož dnešním nepřímým nástupcem je OSA -

---

⁴ Dietz, A.: Pět pilířů evropského kontinentálního práva autorského. *Právní rozhledy* 2004, č. 20, s. 742.

⁵ Gervais, D.: *The Changing Role of Copyright Collectives*. Vyšlo v Gervais, D.: *Collective Management of Copyright and Related Rights* (ed.), Kluwer Law International: New York, 2006, s. 15-16 (autorský překlad).

⁶ Telec, I., Tůma, P.: *Autorský zákon. Komentář*. C.H.Beck: 2007, Praha, 1. vydání; s. 747.

⁷ Hartmanová, D.: *Kolektivní správa autorských práv a práv souvisejících s právem autorským*. Linde: Praha, 2000, s. 12-13.

ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním⁸. Je-li počátek kolektivní správy ve světovém měřítku spojen se jménem Beaumarchais, z české perspektivy se o ni zasloužil především pražský advokát Löwenbach, který inicioval založení samostatné české ochranné autorské hudební organizace prokazatelně už od roku 1908⁹.

Než bude přistoupeno k popisu právní úpravy kolektivní správy předestírá se, že pod tímto institutem se rozumí činnost spočívající především v:

- zastupování nositelů práv (na základě smlouvy či ze zákona);
- v uzavírání smluv opravňujících k výkonu spravovaného práva;
- ve vybírání autorských odměn za užití předmětů ochrany;
- ve vedení evidence o užití spravovaných předmětů ochrany; a
- v rozúčtování autorské odměny.¹⁰

Cílem, který si předkládaná práce vytyčila není ovšem vyčerpávající popis fungování zkoumaného institutu. Ačkoliv práce volí popisnou metodu, hlavním účelem by měla být analýza vlivu digitalizace autorských děl i jiných předmětů ochrany a nových možností jejich šíření na institut kolektivní správy těchto práv. Jinými slovy, práce se pokouší prozkoumat vliv rozvoje reprodukční a záznamové techniky a globální sítě internet na institut kolektivní správy jakožto jeden z pilířů autorského práva. V dané souvislosti bude položena otázka, jakým způsobem se kolektivní správě daří v digitálním prostředí daří účinně naplňovat svůj účel, jímž je „veřejný kulturní zájem na šíření tvůrčích a jiných nehmotných statků“¹¹ a zároveň uplatňování a ochrana majetkových práv zastupovaných osob.

Právní úpravě kolektivní správy se, z pochopitelných důvodů vyplývajících ze složitosti dané problematiky, nepodařilo dostatečně pružně reagovat na pokrok moderní techniky, přestože se úvahy o potřebě reformy tohoto institutu už déle objevují. Na

---

⁸ Telec, Tůma, op. cit. sub. 6, s. 747-748. Hartmanová, op. cit. sub. 7, s. 12.

⁹ Tamtéž.

¹⁰ Telec I., Tůma P.: Přehled práva duševního vlastnictví 2, Česká právní ochrana. Brno: Doplněk, 2006, s. 50-51.

¹¹ Telec Tůma, op. cit. sub. 6; s. 815.

komunitární úrovni se tak děje od roku 1995 (viz Kapitola 6) a nalezneme je i v české odborné literatuře. Kříž v souvislosti s potřebou vytvoření moderního systému autorskoprávní ochrany naznačil, že: „Tento normativní systém pak musí být pochopitelně doplněn fungujícími složkami ve sféře hromadné správy autorských děl a organizací zastupujících zájmy autorů a výkonných umělců a dalších subjektů, které mají v rámci tohoto systému nezastupitelné místo“¹². V těchto úvahách však, ve srovnání s pilířem prosazování práva, nebylo ke škodě věci kolektivní správě věnováno tolik pozornosti. Nicméně, vzhledem k vývoji v právu EU je patrné, že kolektivní správa stojí na prahu zásadní proměny a osobně proto považují téma za naprosto aktuální.

Bude prokázáno, že důsledkem absence reformy institutu kolektivní správy je zaostávání právní úpravy za ekonomickou realitou. Právní úprava nereaguje dostatečně pružně na nové masové způsoby užití předmětů ochrany, zejména prostřednictvím internetu, což vede k nežádoucí situaci, kdy poptávka na straně spotřebitelů nemůže být uspokojena legální nabídkou. Právní praxe potom jen s potížemi reaguje na nastalou situaci, jak ilustruje např. dobře popsany případ týkající se projektu podniku Google digitalizovat ve spolupráci s americkými knihovnami celkem 50 milionů knih a zveřejnit je ve „virtuální knihovně“. Zažalovaný Google v průběhu soudního sporu jedná s rozhněvanými autory a nakladateli o vytvoření nového kolektivního správce (*Books Rights Registry*), jenž by nositelům práv distribuoval odměny za užití díla.^{13 14}

Jak již bylo naznačeno, v souvislosti s technologickým pokrokem posledních desetiletí se pozornost soustředí především na prvek či pilíř prosazování práva.

---

¹² Kříž, J.: Ochrana autorských práv v informační společnosti. Linde: Praha, 1999, s. 18.

¹³ Mittelbach, J.: Google má se svým projektem virtuální knihovny stále potíže. Hospodářské noviny, 12. října 2009. Dostupné na: «<http://tech.ihned.cz/c1-38622360-google-ma-se-svym-projektem-virtualni-knihovny-stale-potize>» [poslední přístup 13.10.2011].

¹⁴ Schenková, K.: Google a jeho knihovna: americký a evropský přístup k celosvětové digitalizaci, s. 62 an.; vyšlo v Kříž, J. a kol.: Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových – Evropské a mezinárodní podněty českému právu duševního vlastnictví; Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta: 2010.

Piraterie, jakožto „nedovolené pořizování rozmnoženin autorských děl a záznamů výkonných umělců“¹⁵, se skloňuje ve všech pádech. Tento nelegální jev je velmi dobře popsán a podrobně byly zanalyzovány i podmínky, které jej umožnily. Kříž tyto podmínky spatřuje v nesmírném nárůstu poptávky od poloviny šedesátých let po rozmnoženinách děl a výkonů výkonných umělců doprovázený nárůstem množství volného času, v plošném rozšíření cenově dostupné reprodukční a nahrávací techniky a příslušných nenahraných nosičů, v nenáročnosti šíření těchto záznamů v imateriální podobě a jejich dálkového přenosu a v neposlední řadě v růstu významu globálních komunikačních sítí, jako je internet¹⁶. Gervais dokonce uvádí, že se v souvislosti s masovým používáním internetu, které umožňuje prostřednictvím peer-to-peer sítí neoprávněné šíření autorskoprávně chráněného obsahu, posouvá úloha autorského práva z organizátora a regulátora trhu spíše do role postihovatele koncových uživatelů. V kontrastu s tím bylo předmětem regulace autorského práva od novověku až do nástupu globální sítě internet v 90. letech chování profesionálů, ať už oprávněných, jako např. provozovatelů vysílání, nebo neoprávněných, jako např. výrobců a distributorů pirátských kopií CD a DVD.¹⁷

Práce se nevyhne přesahům do oblasti práva na ochranu hospodářské soutěže, ale dané problematice s příslušnými správními rozhodnutími a judikaturou bude věnován prostor, jenom potud, pokud se přímo dotýká proměn institutu kolektivní správy v digitálním věku. Pozornost předkládané práce se v dané souvislosti také zaměří na překonávání národního výkonu kolektivní správy nejen jako projevu monopolistické organizace systému, ale také jako projevu principu teritoriality. Výchozí ideou bude, že překonávání územní omezenosti prostřednictvím systému bilaterálních recipročních smluv uzavíraných mezi kolektivními správci z dále analyzovaných důvodů selhává, což je doprovázeno neblahými ekonomickými ztrátami.

---

¹⁵ Kříž, op. cit. sub. 12, s. 15.

¹⁶ Tamtéž, s. 16.

¹⁷ Gervais, op. cit. sub. 5, s. 7-10.

Z důvodu věcné správnosti a úplnosti je na místě dodat, že představa, že digitalizace a nástup internetu vyvolaly právní problémy jen uvnitř systému autorského práva, by byla zkreslená. To prokazují níže uvedené recentní příklady, jeden z legislativní a jeden ze soudní oblasti. Řeší se v nich právní otázka možnosti omezení svobody připojení se k internetu a balancování zájmu na ochranu práv duševního vlastnictví se zájmem na svobodu podnikání, svobodným přístupem k informacím a ochranou osobních údajů.

- *Příklad z legislativní praxe:* Širokou mediální pozornost si vysloužil francouzský zákon z roku 2008, tzv. „zákon Hadopi“, neboli „Loi Création et Internet“ (příp. „tříkrát a dost“, „digitální gilotina“)¹⁸, na jehož základě může být přerušeno internetové připojení uživatelům, kteří ilegálně stahují obsah chráněný autorským právem. Kromě uložení trestu přerušování internetového připojení hrozí porušovatelům peněžité trest. Oproti původnímu znění zákona z června 2008, nemá po zásahu Ústavní rady (*Conseil constitutionnel*) zvláštní správní úřad „Hadopi“ (*Haute Autorité pour la Diffusion des Œuvres et la Protection des Droits sur Internet*) sám pravomoc po předchozím upozornění sankcionovat nelegálně stahujícího uživatele odpojením od internetu. Podle znění zákona ze září 2009 spadá do kompetence Hadopi toliko monitorovat nelegální užívání autorských děl, porušovatele upozorňovat a po druhém marném upozornění na ně podat trestní oznámení.^{19 20} Dlužno dodat, že „zákon Hadopi“ nepožívá v EU značné podpory, ačkoliv jeho dopad na ilegální sdílení autorskoprávně chráněných souborů na internetu stále není známý²¹.

---

¹⁸ LOI n° 2009-669 du 12 juin 2009 favorisant la diffusion et la protection de la création sur internet.

¹⁹ ČTK: Francie bude internetové piráty bez milosti odpojovat. Lidové noviny, 22. září 2009. Dostupné na: «http://www.lidovky.cz/francie-bude-internetove-piraty-bez-milosti-odpojovat-p19-/ln_zahranici.asp?c=A090922_185006_ln_zahranici_qqq» [poslední přístup 13.10.2011].

²⁰ Malá Žikovská, P., Wünschová Pujmanová A.: Neoprávněné užití autorských děl na internetu a role poskytovatelů připojení – aktuální informace, s. 87; vyšlo v Kříž, J. a kol.: Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových. Nakladatelství Karolinum: Praha, 2009.

²¹ Geiger, Ch., Raynard, J., Roda, C.: What a development for the European framework on enforcement of intellectual property rights? A comment on the evaluation report dated December 22, 2010. E.I.P.R., 2001, 33(9), s. 546.

- *Příklad ze soudní praxe:* Soudní dvůr Evropské unie ve svém rozhodnutí ze dne 24. listopadu 2011 ve věci C-20/10, Scarlet proti SABAM, rozhodoval o střetu požadavku na zajištění dodržování práv duševního vlastnictví se zájmem na svobodě podnikání, příp. se zájmem na ochranu osobních údajů a svobodou informací. Belgický kolektivní správce, společnost SABAM, došel k závěru, že služba připojení k internetu poskytovaná společností Scarlet umožňuje uživatelům prostřednictvím „peer-to-peer“ sítě přijímání a poskytování hudebních souborů, čímž jsou porušována autorská práva k dílům patřícím do repertoáru spravovaného SABAM. SABAM žádala, aby Scarlet implementoval preventivně, na vlastní náklady, vůči všem zákazníkům a bez časového omezení, filtrovací a blokovací mechanismy, které by jejím zákazníkům znemožnily tuto protiprávní činnost. Soudní dvůr konstatoval, že ačkoliv je ochrana práv duševního vlastnictví zakotvena v čl. 17 odst. 2 Listiny základních práv Evropské unie, nelze ji vykládat jako absolutní. V daném případě proto převládá zájem společnosti na ochraně svobody podnikání.

1. Právní rámec úpravy kolektivní správy

Mezinárodní právo autorské právní úpravu institutu kolektivní správy práv sice (výslovně) nestanoví, ale právním výkladem lze dovodit, že příslušná úprava je obsažena v člancích 11bis odst. 2 a 13 odst. 1 Bernské úmluvy a v článku 12 Římské úmluvy²². Uvedená ustanovení ponechávají na členských státech stanovení konkrétních podmínek, ze kterých mohou být určité práva vykonávána. Nadto se dovozuje, že se kolektivní správy dotýká i článek 2 odst. 6 Bernské úmluvy, ve kterém se stanoví, že ochrana literárních a uměleckých děl „působí ve prospěch autora a jeho právních nástupců“.²³

Evropské právo komplexní úpravu také nepřináší, jedná se spíše o nepřímou, ale pro další vývoj do značné míry určující regulaci danou rozhodnutími Evropské komise (dále jen „**Komise**“) nebo Soudního dvora Evropské unie z oblasti soutěžního práva. Ačkoliv právní akty EU kolektivní správu neharmonizují, některá jejich ustanovení obsahují výslovný odkaz na tento institut:

- *Směrnice 92/100 EHS o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s právem autorským*²⁴ výslovně stanoví, že autoři nebo výkonní umělci mohou svěřit správu práva na spravedlivou odměnu organizacím pro kolektivní správu práv, které je zastupují²⁵.
- *Směrnice 93/83/EHS o koordinaci určitých předpisů týkajících se autorského práva*

---

²² Mezinárodní úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových snímků a rozhlasových organizací. Vyhláška ministra zahraničních věcí ze dne 18. září 1964; č. 192/1964 Sb.

²³ Communication from the Commission to the Council, the European Parliament and the European Economic and Social Committee – The Management of Copyright and Related Rights in the Internal Market. COM/2004/0261, 16.4.2004, s. 6.

²⁴ Směrnice Rady 92/100/EHS ze dne 19. listopadu 1992 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem.

²⁵ Tamtéž, článek 4 odst. 3.

*a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu*²⁶ ve svém článku 9 stanoví povinný výkon práva udělit nebo odmítnout povolení provozovateli kabelového přenosu ke kabelovému přenosu přes organizaci pro kolektivní správu. Směrnice 93/83/EHS je pro úpravu kolektivní správy v právu EU do značné míry určující v tom smyslu, že obsahuje legální definici organizace pro kolektivní správu, jako organizace, „která řídí a spravuje autorská práva a práva s nimi související, přičemž tato činnost je jedinou nebo jednou z jejích hlavních činností“²⁷.

- V neposlední řadě, *Směrnice 2001/84/ES o právu na opětný prodej ve prospěch autora originálu uměleckého díla*²⁸ explicitně ponechává členským státům možnost stanovit povinnou nebo dobrovolnou správu autorských odměn, jež jsou hrazeny autorovi originálu uměleckého díla při jeho opětovném prodeji.²⁹
- Institutu kolektivní správy se dotýká i bod 20 preambule *Návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o některých povolených způsobech užití osiřelých děl*³⁰. Ten stanoví, že „směrnici by neměla být dotčena stávající opatření v členských státech týkající se správy práv, například rozšířených kolektivních licencí“.

Z uvedeného vyplývá, že základním hmotněprávním pramenem úpravy kolektivní správy je až na národní úrovni zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**autorský zákon**“, příp. „**AZ**“), a to především ve své Hlavě IV - „Kolektivní správa práv“. Současná úprava kolektivní správy v autorském zákoně z roku 2000 nahradila regulaci dřívější, podle zákona č. 237/1995 Sb.,

---

²⁶ Směrnice Rady 93/83/EHS ze dne 27. září 1993 o koordinaci určitých předpisů týkajících se autorského práva a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu.

²⁷ Tamtéž, článek 1 odst. 4.

²⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/84/ES ze dne 27. září 2001 o právu na opětný prodej ve prospěch autora originálu uměleckého díla.

²⁹ Tamtéž, článek 6 odst. 2.

³⁰ KOM(2011) 289 z 24.5.2011.

o hromadné správě autorských práv a práv autorskému právu příbuzných (dále jen „**zákon o hromadné správě autorských práv**“). Navrácení úpravy kolektivní správy do systému autorského zákona je legislativně výhodné zejména z hlediska adresáta právní normy³¹ a představuje návrat k tradiční úpravě institutu v rámci autorského zákona. Kolektivní správa totiž, až do nabytí účinnosti zákona o hromadné správě autorských práv, byla tradičně inkorporována do jednotné autorskoprávní zákonné normy:

Jednalo se o jednotnou zákonnou úpravu nejprve v recipovaném zákoně č. 197/1895 ř. z., o právu původcovském k dílům literárním, uměleckým a fotografickým, a následně v prvním původním československém zákonu o právu autorském ze dne 24. listopadu 1926 č. 218/1926 Sb., o původcovském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým. Ten byl nahrazen zákonem ze dne 22. prosince 1953 č. 115/1953 Sb., o právu autorském (autorský zákon). Následoval zákon ze dne 25. března 1965 č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon), který byl zrušen zrušovacím ustanovením § 117 AZ.³²

Na druhou stranu, právě převážně veřejnoprávní povaha kolektivní správy, jakožto „obslužného institutu“ ve vztahu k regulaci autorského práva, vedla od 1. 1. 1996 do 1. 12. 2000 k jeho úpravě ve zvláštním zákoně³³ stojícího vedle soukromoprávního autorského zákona.³⁴

Podpůrným pramenem kolektivní správy je zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, jakožto *lex generalis* ve vztahu k autorskému zákonu³⁵.

---

³¹ Telec, Tůma, op. cit. sub. 6, s. 747.

³² Hartmanová, op. cit. sub. 7, s. 25-32.

³³ Zákon č. 237/1995 Sb., o hromadné správě autorských práv a práv autorskému právu příbuzných.

³⁴ Telec, Tůma, op. cit. sub. 6, s. 747.

³⁵ § 1 odst. 2 ObčZ: „Občanský zákoník upravuje majetkové vztahy fyzických a právnických osob, majetkové vztahy mezi těmito osobami a státem, jakož i vztahy vyplývající z práva na ochranu osob, pokud tyto občanskoprávní vztahy neupravují jiné zákony.“; § 1 odst. 3 OZ: „Právní vztahy vznikající z výsledků duševní tvořivé činnosti upravují zvláštní zákony.“

V souvislosti se správním řízením o udělení oprávnění k výkonu kolektivní správy vedeným Ministerstvem kultury se v souladu s ustanovením § 98 odst. 9 autorského zákona podpůrně použije veřejnoprávní norma, a to zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, a příslušná procesní norma, zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní.

Ačkoliv je autorský zákon ve své podstatě soukromoprávní normou, úprava kolektivní správy práv autorských a práv souvisejících s právem autorským v něm obsažená má z povahy věci kogentní veřejnoprávní charakter. Specifickým příkladem veřejnoprávnosti některých norem obsažených v autorském zákoně je potom existence tzv. práv povinně kolektivně spravovaných (viz § 96 AZ), která se rozcházejí se soukromoprávní zásadou smluvní volnosti. Princip veřejnoprávní úpravy některých prvků kolektivní správy je veden zájmem veřejnosti na šíření tvůrčích a jiných nehmotných plodů a potažmo kulturním účelem kolektivní správy působícím *pro bono publico*.³⁶

Do oblasti veřejnoprávní spadají nepochybně i ustanovení § 97 odst. 8 a § 101 odst. 2 autorského zákona, jimiž došlo k vyloučení dohod o sdružení nositelů práv v osobě kolektivního správce z režimu zakázaných dohod narušujících hospodářskou soutěž. Autorský zákon se tak dotýká problematiky kartelového a protimonopolního práva a je ve vztahu speciality k zákonu č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže.³⁷

---

³⁶ Telec, Tůma, op. cit. sub. 6, s. 798. Hartmanová, op. cit. sub. 7, s. 85.

³⁷ Telec, I.: Některé základní a obecné otázky nového českého autorského práva – část I. Bulletin advokacie 2001, č. 2, s. 25; část „Vztah k zákonu o ochraně hospodářské soutěže“. Eliáš, K.: Kurs obchodního práva – Obecná část, Soutěžní právo. C. H. Beck: Praha, 2007, 5. vydání, s. 404.

2. Účel kolektivní správy

Účelem kolektivní správy je kolektivní uplatňování a kolektivní ochrana majetkových práv autorských a majetkových práv souvisejících s právem autorským, a dále umožnění zpřístupňování předmětů ochrany veřejnosti (§ 95 odst. 1 AZ). Z legálního vymezení účelu kolektivní správy je zřejmé působení kolektivního správce jakožto prostředníka mezi nositelem práv a uživatelem.

Na jedné straně zde stojí zájem nositele práv na majetkovém zhodnocení svých práv, která kolektivní správce spravuje svěřenecky jako cizí práva cizích osob neboli fiduciárně, k tzv. věrné ruce, aby docházelo ke zlepšení majetkového postavení nositelů práv. Na straně druhé stojí zájem uživatelů, kteří usilují s co nejmenšími náklady o obchodní zpřístupňování předmětů ochrany veřejnosti. Úlohou kolektivního správce jako prostředníka stojícího mezi těmito zájmy je dbát na to, aby byl především účelně naplňován obecný kulturní účel kolektivní správy, to jest šíření „těch tvůrčích a jiných nehmotných plodů mezi veřejností, na které právní řád klade zvýšený důraz tím, že jim poskytuje zákonnou ochranu absolutní právní povahy“³⁸ tak, aby mohly být zájmy obou stran hospodářsky a funkčně naplněny v souladu s dobrými mravy.³⁹

Aby mohla být majetková práva nositelů práv prostřednictvím institutu kolektivní správy využívána, musí se nositelé práv vzdát práva svobodně si vybrat nabyvatele licenčního oprávnění. Uživatelé se výměnou za dostupnost práv, která je zajištěna kontraktní povinností kolektivního správce [viz § 101 odst. 1 písm. h) AZ] vystavují riziku, že kolektivní správce bude zneužívat svého monopolního postavení, zejména s ohledem na výši odměn⁴⁰. Pojistkou pro to, aby nedošlo k porušení rovnováhy mezi nositeli práv a uživateli, je stanovení dohledu státu prostřednictvím Ministerstva kultury, které uděluje a odnímá oprávnění k jejímu výkonu a na její výkon

---

³⁸ Telec, I.: Kontraktní povinnost ochranné organizace a její soutěžněprávní a další důsledky (I). Bulletin advokacie, 1998, č. 9, s. 48.

³⁹ Tamtéž, s. 48-53.

⁴⁰ Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křest'ánová, V.: Autorský zákon. Komentář a předpisy související. Linde: Praha, 2005, 2. aktualizované vydání, s. 243.

dohlíží. *Per analogiam*, aby kolektivní správci nezneužívali své monopolní postavení na trhu, je stanoven dohled státu prostřednictvím Úřadu na ochranu hospodářské soutěže.

Postavení kolektivního správce práv jakožto prostředníka má v oblasti správy on-line práv v digitálním prostředí tendenci se oslabovat. V souvislosti se změnou způsobu, jakým je dílo sdělováno veřejnosti, je totiž zpochybněno chováním některých silných aktérů hudebního průmyslu - vzhledem k přechodu od analogového k digitálnímu přenosu a k rostoucí interoperabilitě technických zařízení, se způsob sdělování mění z „point-to-mass“ (masové sdělování z jednotlivého místa), což si lze nejlépe představit jako rozhlasové nebo televizní vysílání v jejich tradiční, neinteraktivní podobě, na „point-to-point“ (sdělování z jednoho místa jednotlivcům). Tím dochází k posilování přímého vztahu mezi nositelem práv a konečným uživatelem. Je-li nositelem práv velká nahrávací společnost může teoreticky, s pomocí systémů pro správu digitálních práv, v oblastech jako je poskytování hudebních nahrávek on-line, alespoň do jisté míry nahradit kolektivního správce v roli prostředníka mezi autorem a konečným uživatelem díla. Na takovém principu, tedy na přímém vztahu mezi nositelem práv a uživatelem bez kolektivního správce jako prostředníka, je postaven systém poskytování práv k filmům ve filmovém průmyslu ve Spojených státech.⁴¹

---

⁴¹ Ricolfi, M.: Individual and collective management of copyright in a digital environment. Vyšlo v: Torremans, P. (ed.): Copyright Law. A Handbook of Contemporary Research. Edward Elgar Publishing: Northampton, 2007, s. 283 an.

3. Vymezení kolektivní správy – přirozený monopol

Autorský zákon pozitivně vymezuje institut kolektivní správy (dříve hromadné správy) ve svém ustanovení § 95 odst. 2, jako zastupování většího počtu osob (*nositelů práv*), tzn. „autorů, výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů, výrobců zvukově obrazových záznamů, osob ze zákona oprávněných k výkonu majetkových práv k dílu (zaměstnavatel) a osob ze smlouvy oprávněných k výkonu spravovaných práv včetně práva poskytování další licence (podlicence)“⁴² při výkonu jejich majetkových práv.

Výkonem kolektivní správy není zprostředkování uzavření licenční nebo jiné smlouvy (umělecké a castingové agentury), ani příležitostné či krátkodobé zastupování jiných, než povinně kolektivně spravovaných práv (negativní vymezení kolektivní správy, viz § 95 odst. 3 AZ).

Předměty ochrany jsou taxativně vymezeny jako díla, umělecké výkony a zvukové a zvukově obrazové záznamy. Podmínkou však je, že tyto předměty ochrany byly zveřejněny nebo ke zveřejnění nabídnuty a dále u nich nebyla kolektivní správa vyloučena pro neúčelnost. Z výčtu předmětů ochrany v § 95 odst. 2 AZ je zřejmé, že právo rozhlasového nebo televizního vysílatele nepatří mezi kolektivně spravovaná práva,⁴³ což znamená, že v českém právním řádu není řádně transponován čl. 9 Směrnice 93/83/EHS o koordinaci určitých předpisů týkajících se autorského práva a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu (viz výše).

V souladu s ustanovením § 95 odst. 1 a 2 AZ je možné kolektivně spravovat pouze majetková práva, nikoli práva osobnostní. Kolektivní správa majetkových práv dále musí být dovolená, účelná a být ke společnému prospěchu nositelů práv. Účelnost posuzuje Ministerstvo kultury v rámci správního uvážení. Za teoreticky možnou, ale

---

⁴² Chaloupková, H., Holý. P.: Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související. C. H. Beck: Praha, 2007, 3. vydání, s. 130-131.

⁴³ Tamtéž.

neúčelnou považuje Ministerstvo kultury dobrovolnou kolektivní správu počítačových programů⁴⁴.

Kolektivní správou je zastupování nositelů práv (§ 95 odst. 2 AZ). Tyto osoby je možné kategorizovat následujícím způsobem:

- (i) majitelé majetkového práva k předmětu ochrany: originálně se jedná o autora, výkonného umělce, výrobce zvukového záznamu, výrobce zvukově obrazového záznamu a nakladatele;
- (ii) zákonní vykonavatelé majetkových autorských práv, např. objednatelé databáze či kartografického díla; a
- (iii) licenční nabyvatelé, jejichž licenci, teritoriálně omezenou alespoň pro území České republiky a s právem podlicence, nelze vyčerpat před uplynutím doby trvání majetkových práv.⁴⁵

Obecně nemá autor, resp. nositel práv, povinnost nechat si spravovat svá majetková práva. Výjimku představuje pouze kogentně upravený institut povinně kolektivně spravovaných práv. Z hlediska kolektivní správy má význam především rozlišování práv povinně kolektivně spravovaných (§ 96 AZ) a práv dobrovolné kolektivní správy. Úplné dělení ovšem zahrnuje tři následující režimy kolektivní správy:

- (i) kolektivní správu povinně kolektivně spravovaných práv,
- (ii) tzv. rozšířenou kolektivní správu práv podle § 101 odst. 9 AZ,
- (iii) smluvní kolektivní správu práv.⁴⁶

Kolektivní správu lze vykonávat jen na základě administrativního oprávnění. Jeho udělením vzniká žadateli oprávnění k výkonu specifické činnosti soukromoprávní povahy⁴⁷. O udělení oprávnění k výkonu kolektivní správy rozhoduje Ministerstvo

---

⁴⁴ C-393/09 Bezpečnostní softwarová asociace – Svaz softwarové ochrany proti Ministerstvu kultury, bod 18.

⁴⁵ Telec, Tůma, op. cit. sub. 6, s. 749-750.

⁴⁶ Telec, Tůma, op. cit. sub. 6, s. 756.

⁴⁷ Telec, Tůma, op. cit. sub. 6, s. 777.

kultury na základě písemné žádosti. Autorský zákon přesně vymezuje obsahové náležitosti žádosti a stanoví její povinné přílohy. Vedle požadavku účelnosti a naplnění předpokladů pro řádný výkon kolektivní správy [§ 98 odst. 6 písm. b) a d) AZ], jejichž splnění bude Ministerstvo kultury posuzovat v rámci správního uvážení, spočívá jedna z podmínek pro udělení oprávnění k výkonu kolektivní správy v tom, že *pro výkon téhož práva ve vztahu k témuž předmětu ochrany, a pokud jde o díla, pro výkon téhož práva k témuž druhu díla, nemá oprávnění jiná osoba* [§ 98 odst. 6 písm. c) AZ]. Ačkoli mají kolektivní správci povinnost získat k výkonu kolektivní správy oprávnění, zachovávají si soukromoprávní povahu a jsou soukromými právníckými osobami, nikoli orgány veřejné správy⁴⁸.

Na základě oprávnění Ministerstva kultury jsou na území České republiky výkonem kolektivní správy pověřena následující občanská sdružení:

1. DILIA, divadelní, literární a audiovizuální agentura;
2. OSA – Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním;
3. INTEGRAM – Nezávislá společnost výkonných umělců a výrobců zvukových a zvukově obrazových záznamů;
4. OOA-S, Ochranná organizace autorská – Sdružení autorů děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audiovizuálních děl;
5. Občanské sdružení GESTOR – ochranný svaz autorský;
6. OAZA, Ochranná asociace zvukařů – autorů⁴⁹.

Komentářová literatura uvádí, že oprávnění k výkonu kolektivní správy je druhem koncese, nikoliv zmocněním k výkonu veřejné správy, a jedním dechem dodává, že na jeho udělení „existuje právní nárok, pokud žadatel splní podmínky stanovené autorským zákonem“, aniž to u některých zákonných podmínek vylučuje možnost diskrečního uvážení⁵⁰. Daná formulace se zdá být teoreticky rozporná

---

⁴⁸ Tamtéž, s. 746.

⁴⁹ Tzv. místři zvuku.

⁵⁰ Telec, Tůma, op. cit. sub. 6, s. 777.

a ponechává otázku, zda je oprávnění k výkonu kolektivní správy jakožto správní akt svou povahou povolením, na jehož vydání má adresát aktu po splnění určitých hmotněprávních podmínek právní nárok, nebo koncesí, na jejíž udělení právní nárok není a její přiznání je věcí uvážení správního orgánu, otevřenou. Hendrych k tomu uvádí: „Prakticky může být odlišení koncese a povolení obtížné zejména tam, kde je v některém hmotněprávním předpokladu povolení užito neurčitého pojmu – např. spolehlivost osoby.“⁵¹

Dále bude rozvedeno, že kolektivní správa představuje jak monopol faktický, tak právní. Zásada právního monopolu kolektivní správy je v našem právním řádu novinkou, která byla zavedena až v souvislosti s přijetím nového autorského zákona. Jistou výjimku v tomto směru představovala zrušená ustanovení § 2 písm. f) a g) spolu s §5 odst. 2 zákona o hromadné správě autorských práv, která stanovila monopol hromadné správy v oblasti pořizování zvukových, obrazových či zvukově obrazových záznamů pro vlastní osobní potřebu přenesením jejich obsahu na nenahrané nosiče takových záznamů a v oblasti pořizování rozmnoženin pomocí reprografických (kopírovacích) zařízení prostřednictvím třetích osob.⁵²

Faktičnost monopolu kolektivní správy lze dovodit z § 96 odst. 2 autorského zákona: „*Nositelé práv jsou pro výkon práv podle odstavce 1, jakož i pro domáhání se nároku na náhradu škody a na vydání bezdůvodného obohacení z neoprávněného výkonu takto kolektivně spravovaného práva zastoupeni ze zákona příslušným kolektivním správcem.*“, a to ve spojení s ustanovením § 100 odst. 1 písm. a) a b) tamtéž: „*Kolektivní správce je povinen s péčí řádného hospodáře, odborně a v rozsahu uděleného oprávnění (a) zastupovat každého nositele práv při výkonu jeho práva, které ze zákona kolektivně spravuje, (b) převzít za obvyklých podmínek zastoupení každého nositele práv při výkonu jeho práva, pokud o to požádá a prokáže, že došlo k příslušnému užití předmětu ochrany, a není-li pro výkon téhož práva ve vztahu k témuž předmětu ochrany, a pokud jde o díla, pro výkon téhož práva k témuž druhu díla, zastupován již zahraniční osobou podle ustanovení § 97 odst. 5 písm. a).*“

---

⁵¹ Hendrych, D. a kol.: Správní právo: obecná část. C.H.Beck: Praha, 2009, 7. vydání; s. 216.

⁵² Tycová Rambousková, L., Polčák S.: Problém kolektivní správy. Právní rádce 2004, č. 5, s. 18.

Citované ustanovení § 96 odst. 2 AZ zavádí v taxativně vymezených případech obligatorní komisionářský poměr, tzn. nepřímé zastoupení kolektivním správcem v kogentně stanoveném rozsahu, a to i vůči smluvně nezastupovaným nositelům práv, na jehož základě kolektivní správce jedná vlastním jménem na účet nositele práva.⁵³

Aby kolektivní správce svého postavení nezneužíval, je mu v § 100 odst. 1 písm. a) AZ stanovena zákonná povinnost zastupovat všechny nositele práv: „Smyslem tohoto ustanovení je tedy výslovně vyloučit možnost, že by kolektivní správce z pozice monopolu odmítl spravovat nositeli ta práva, která jsou povinně kolektivně spravovaná“⁵⁴. Je-li kolektivnímu správci uložena povinnost zastupovat všechny nositele práv bez rozdílu, nevede to pouze k omezení potenciálně škodlivých důsledků jeho dominantního postavení na trhu, ale, jak bude prokázáno později, i ke stimulaci soutěže mezi autory⁵⁵.

Pro úplnost lze jen dodat, že povinnost kolektivního správce zastupovat všechny nositele práv nezahrnuje povinnost pátrat po jednotlivých předmětech ochrany. Je na samotném nositeli práv, aby o svá práva řádně pečoval a předmět ochrany u kolektivního správce evidoval (ohlásil). Výkon kolektivní správy práv sice vzniká ze zákona v okamžiku zveřejnění předmětu ochrany či jeho nabídnutí ke zveřejnění, ale rozúčtování a vyplacení výnosů je podmíněno až příslušným ohlášením se nositele práva kolektivnímu správci.⁵⁶

Konečně ustanovení § 100 odst. 1 písm. b) AZ, které se vztahuje na jiná než povinně kolektivně spravovaná práva, zavádí zvláštní formu kontraktační povinnosti kolektivního správce. Tento tzv. smluvní přímus nastupuje „za obvyklých podmínek“

---

⁵³ Telec, Tůma, op. cit. sub. 6, s. 757 a 758.

⁵⁴ Telec, Tůma, op. cit. sub. 6, s. 799.

⁵⁵ Drexler, J.: Competition in the field of collective management: preferring “creative competition” to allocative efficiency in European copyright law. Vyšlo v: Torremans, P. (ed.): Copyright Law. A Handbook of Contemporary Research. Edward Elgar Publishing: Northampton, 2007, s. 263 - 268.

⁵⁶ Telec, Tůma, op. cit. sub. 6, s. 758-759.

v případě žádosti kteréhokoliv nositele práv, čímž se vylučuje možnost diskriminace či rozlišování mezi nositeli práv.⁵⁷

Zavedení povinného zastoupení nositelů práv kolektivními správci na nediskriminačním základě, jehož následkem je snad až jistá přebujelost nabízeného repertoáru a zastupování i těch předmětů ochrany, které představují položku jen na straně nákladů bez potence přinést zisk, není sice ekonomicky nejúčelnější, ale na druhou stranu chrání nositele práv a výhledově stimuluje tvůrčí činnost. Jelikož mají kolektivní správci kontraktační povinnost zastupovat všechny nositele práv, nabízejí široký repertoár. Zastupovaný repertoár je zpřístupněn na základě hromadné smlouvy, tj. blanketního svolení k užití celého repertoáru.⁵⁸

Hromadné smlouvy se vyznačující zvláštní předností, která byly popsána jako tzv. „fenomén superstar“: komerční uživatelé hudebního repertoáru typu rozhlasových stanic dopředu nemohou vědět, která hudební díla budou nejúspěšnější, rozhodují až posluchači. Hromadné smlouvy poskytují záruku, že možnost veřejnosti rozhodnout, kdo se stane příští superstar, nebude omezena předchozí selekcí provedenou kolektivními správci nebo hudebními vydavatelstvími, kteří by mohli podléhat tendenci vyřadit ze své nabídky alternativní skladby, jimž by, možná nespravedlivě, byla předvídána malá šance na komerční úspěch. Vzhledem k tomu, že hromadné licence poskytují přístup k celému spravovanému repertoáru, v důsledku existence povinného zastoupení nositelů práv je i jiné než mainstreamové hudbě umožněn vstup na trh.⁵⁹

Drexl uvádí, že i příznivci více soutěžně orientovaných modelů nacházejí u stávajícího monopolního uspořádání kolektivní správy jisté klady. Z nich je jako zajímavý možno uvést argument úspory nákladů na prosazování práva: působilo-li by na trhu vedle sebe více organizací pro kolektivní správu, musel by v případě sporu týkajícího se porušení práva k spravovanému předmětu ochrany příslušný kolektivní

---

⁵⁷ Telec, Tůma, op. cit. sub. 6, s. 800.

⁵⁸ Drexl, op. cit. sub. 53, s. 263 - 268. Hartmanová, D.: Knihovna on-line a autorské právo. Národní knihovna – Knihovnická revue 2003, ročník 14, č. 2, s. 100 an.

⁵⁹ Drexl, op. cit. sub. 53, s. 263 - 268.

správce prokazovat, že dílo, které bylo protiprávně užito, spadá do jím spravovaného repertoáru, čímž by vznikly dodatečné náklady. Monopol šetří náklady i komerčním uživatelům děl, kteří nemusí zjišťovat, který konkrétní kolektivní správce zastupuje žádaný předmět ochrany.⁶⁰

Na základě těchto poznatků Drexl dochází k závěru, že má-li být hlavním účelem autorského práva podpora rozvoje tvůrčí činnosti, měla by cenová soutěž mezi kolektivními správci ustoupit tvůrčí soutěži mezi předměty ochrany kolektivní správy. Potom má povinné zastoupené nositelů práv kolektivními správci nevyhnutelně vedoucí ke vzniku faktických monopolů své ospravedlnění. Navíc Drexl uvádí, že ani vstup dalších kolektivních správců na trh nevede automaticky k hospodářské soutěži. To má demonstrovat příklad koexistence správcovských společností ASCAP a BMI na trhu ve Spojených státech, které, místo toho, aby mezi sebou soutěžily o uživatele, společně dominují na trhu.⁶¹

Tamější situaci popsal Tůma, který uvádí, že na rozdíl od kontinentální Evropy v případě kolektivních správců práv k hudebním dílům se ve Spojených státech nikdy neuplatňoval administrativní monopol a ani neexistoval jejich monopol faktický. Trhu zde dominují hned tři kolektivní správci zabývající se správou malých hudebních práv (tj. k nedivadelnímu provozování): nevýdělečné sdružení ASCAP - *The American Society of Composers, Authors and Publishers*, která sdružuje přes 420 000 členů⁶², obchodní společnost vlastněná provozovateli rozhlasového a televizního vysílání BMI - *Broadcast Music, Inc.*, která je schopná poskytnout uživatelům hromadnou licenční smlouvu k repertoáru čítajícímu nad 6,5 miliónů děl⁶³, a SESAC, jenž vzhledem k velikosti spravovaného repertoáru nepředstavuje pro ASCAP a BMI rovnocenného konkurenta. Tůma shrnuje, že právě „zdánlivě nelogická situace, kdy jedna spravující organizace je fakticky ovládána tvůrci a druhá uživateli jejich tvorby, vytváří relativně účinnou ochranu hospodářské soutěže v této oblasti,“ čímž došlo k vytvoření „modelu

---

⁶⁰ Tamtéž, s. 265.

⁶¹ Tamtéž, s. 263 – 268.

⁶² <<http://www.ascap.com/about/>> [poslední přístup 22.11.2011].

⁶³ <<http://www.bmi.com/about/>> [poslední přístup 22.11.2011].

reálné konkurence“.⁶⁴ Vytvoření obdobného soutěžního modelu v České republice podle Tůmy nepřipadá v úvahu, protože, zaprvé, v autorském zákoně došlo k uzákonění monopolu kolektivní správy a, zadruhé, český trh s hudebními díly je oproti trhu ve Spojených státech marginální, jak ostatně vyplývá z několika čísel: BMI bude za rok 2010 rozúčtovávat mezi nositele práv autorské odměny v hodnotě 789 milionů amerických dolarů⁶⁵, OSA necelých 500 tisíc českých korun; ASCAP sdružuje 420 000 členů, OSA pouhých 565⁶⁶.

Vzhledem k výše uvedenému, Tůma dospívá k závěru, že „model zavedený v USA zcela jasně naznačuje, že monopol v oblasti kolektivní správy nemusí být modelem jediným a vždy tím nejlépe fungujícím a že konkurence je možná i v této oblasti.“⁶⁷ Tůmova úvaha se tak rozchází se závěrem, který učinil Drexl, totiž že ačkoliv ASCAP a BMI existují vedle sebe, většina uživatelů stejně stojí o licenci k repertoáru obou kolektivních správců. Repertoáry nefungují jako substituty, ale jako komplementy a ke konkurenci proto fakticky nedochází.⁶⁸

---

⁶⁴ Tůma, P.: Základní charakteristika kolektivní správy autorských práv k dílům hudebním v USA. Právník 2002, ročník 141, č. 11, s. 1236, 1242.

⁶⁵ <<http://www.bmi.com/about/>> [poslední přístup 22.11.2011].

⁶⁶ Ročenka OSA 2010. Vydal OSA – Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním, o.s. Dostupné na: <http://www.osa.cz/media/93847/rocenkaosa_2010_web_cz.pdf> [poslední přístup 22.11.2011].

⁶⁷ Tůma, op. cit. sub. 63, s. 1243.

⁶⁸ Drexl, op. cit. sub. 53, s. 268.

4. Problematika licenčních smluv

a) Poznámky k zásadě smluvního užití díla

Teorie rozlišuje smluvní a mimosmluvní oprávnění k užití díla, příp. užití díla se svolením autora (tj. smluvní užití, které respektuje autonomii vůle stran příznačnou pro soukromé právo vůbec), a oproti tomu užití díla bez svolení autora (bezesmluvní užití díla) na základě zákona, výroku soudu nebo úředního přivolení⁶⁹. Typickou výjimkou ze zásady smluvního užití díla je, jak plyne z logiky věci, především institut volného užití a zákonné licence (§ 29 an. AZ).

Autorský zákon tedy vychází ze zásady smluvního užití díla. To by mohlo implikovat, že smluvní užití díla nezbytně reflektuje svobodnou vůli stran a dobrovolný souhlas autora je tedy vždy nutný. Dovozuje se však, že mezinárodní právo autorské připouští i existenci licenční smlouvy nedobrovolné, pro které je stanovena kontraktační povinnost autora. Existence nedobrovolné licenční smlouvy by byla, nejsou-li dotčena autorova osobní práva a právo na odměnu, v souladu s ustanoveními článku 11 bis odst. 2 a článku 13 odst. 1 Bernské úmluvy⁷⁰:

Článek 11 bis odst. 2: „Zákonodárstvím států Unie se vyhrazuje, aby stanovila podmínky výkonu práv uvedených v odstavci 1⁷¹, avšak účinnost těchto podmínek bude přísně omezena na státy, které je stanovily.

---

⁶⁹ Telec, Tůma, op. cit. sub. 6, s. 166.

⁷⁰ Ficsor, M.: Collective Management of Copyright and Related Rights in the Digital, Networked Environment: Voluntary, Presumption-Based, Extended, Mandatory, Possible, Inevitable? Vyšlo v Gervais, D.: Collective Management of Copyright and Related Rights (ed.), Kluwer Law International: New York, 2006, s. 41-42.

⁷¹ Článek 11 bis odst. 1 Bernské úmluvy stanoví: „Autoři literárních a uměleckých děl mají výlučné právo udílet svolení (i) k vysílání svých děl rozhlasem či televizí nebo k jejich veřejnému sdělování jakýmikoliv jinými prostředky sloužícími k bezdrátovému šíření znaků, zvuků nebo obrazů; (ii) k jakémukoliv veřejnému sdělování po drátě nebo bezdrátově díla vysílaného rozhlasem či televizí, uskutečňuje-li toto sdělování jiná organizace než původní; (iii) k veřejnému sdělování díla vysílaného rozhlasem či televizí tlapačem nebo jakýmkoliv jiným obdobným zařízením k přenosu znaků, zvuků nebo obrazů.

V žádném případě nesmějí být na újmu osobních práv autora ani na újmu práv autora na přiměřenou odměnu, kterou určí, není-li dohody, příslušný státní orgán.“

Článek 13 odst. 1: „Každý stát Unie může samostatně stanovit výhrady a podmínky týkající se výlučného práva přiznaného autorovi hudebního díla a hudebního textu, který již udělil svolení k jeho záznamu společně s hudebním dílem, udílet svolení k zvukovému záznamu uvedeného hudebního díla, popřípadě i s textem; účinnost všech takových výhrad a podmínek bude však přísně omezena na státy, které je stanovily, a v žádném případě nesmějí být na újmu práv těchto autorů na přiměřenou odměnu, kterou určí, není-li dohody, příslušný státní orgán.“

Není bez zajímavosti, že československý zákonodárce skutečně zvažoval možnost uzákonění nedobrovolné licenční smlouvy, a to s odkazem na vložení článku 11 bis do textu Bernské úmluvy. Vládní návrh novely měl totiž včlenit do zákona č. 218/1926 Sb. z. a n., o právu autorském, ustanovení § 16 a) odst. 1 následujícího znění: *„Podniky pro šíření děl literárních, uměleckých a fotografických rozhlasem (radiem), provozované státem nebo za dozoru a účasti státu tuzemskými společnostmi, mohou se domáhati, aby původce díla, které bylo již celé vydáno, za přiměřenou odměnu dal svolení k jeho šíření rozhlasem (radiem). ...“*⁷². Vzhledem k tomu, že, na rozdíl od současné úpravy zákonné zpravodajské licence (§ 34 AZ), citované ustanovení neobsahovalo omezení co do rozsahu a míry užití díla, a že mělo jít až o *ultima ratio* rozhlasového podniku, „když by nemohl od autora dohodou získati svolení k rozšiřování jeho díla“⁷³ nejedná se o zákonnou licenci, ale o nedobrovolnou licenční smlouvu.

---

⁷² Senát Národního shromáždění R. Čs. r. 1935, IV. volební období, tisk 64: Zákon, kterým se mění a doplňuje zákon ze dne 24. listopadu 1926, č. 218 Sb. z. a n., o původském právu k dílům literárním, uměleckým, a fotografickým (o právu autorském).

⁷³ Důvodová zpráva, tamtéž.

Z uvedeného je patrné, že autor může být nadán různou mírou svobody ve vztahu k možnosti rozhodovat o výkonu svých práv. Stojí-li plně individuální výkon práv a nedobrovolná licenční smlouva na opačných stranách jedné úsečky, lze klasifikovat následující stupně omezení svobody autora rozhodovat o výkonu svých majetkových práv:

- 1) bez omezení – zcela individuální výkon,
- 2) dobrovolná kolektivní správa autorských práv,
- 3) tzv. rozšířená kolektivní správa práv,
- 4) povinná kolektivní správa práv (příp. s limitací výše odměn a náhrad podle tarifu),
- 5) povinná licence⁷⁴.

b) Typová licenční smlouva

Činnost kolektivních správců spočívající v uzavírání smluv opravňujících k výkonu spravovaného práva má naprosto zásadní význam. Bezesporu platí, že „funkcí právního režimu kolektivní správy je zejména zajistit pro případného licenčního nabyvatele možnost snadného a prakticky rychlého nabytí tohoto oprávnění“⁷⁵.

Oprávnění výkonu práva se uděluje v typové licenční smlouvě (nominální kontrakt), kterou mezi sebou uzavírají kolektivní správce a uživatel. Licenční smlouva je upravena v ustanoveních § 46 až 56 autorského zákona, jedná se tedy o smlouvu autorskoprávní jako o zvláštní druh občanskoprávní smlouvy. Nepoužije se úprava licenční smlouvy obsažená v obchodním zákoníku (§ 508 an.), která se vztahuje pouze na předměty průmyslového vlastnictví, ačkoliv do budoucna by rozříštění právní úpravy licenční smlouvy měla být překonána, jak je patrné z návrhu nového občanského zákoníku. Ten totiž obě speciální úpravy licence k předmětům průmyslového vlastnictví a licence k předmětům chráněným autorským právem spojuje do jediného institutu, upraveného v ustanoveních § 2332 až 2363: *Licenční smlouvou poskytuje poskytovatel nabyvateli oprávnění k výkonu práva duševního vlastnictví (licenci) v ujednaném*

---

⁷⁴ Gervais, op.cit. sub. 5, s. 34.

⁷⁵ Telec, Tůma, op. cit. sub. 6, s. 748-749.

*omezeném nebo neomezeném rozsahu a nabyvatel se zavazuje, není-li ujednáno jinak, poskytnout poskytovateli odměnu (§ 2332 odst. 1)*⁷⁶.

Vzhledem k absolutní povaze autorského práva nutně platí, že: „Poskytnutí oprávnění k výkonu práva dílo užít (licence) je svou povahou tzv. konstitutivní převod práva; translativní převod (zcizení) jakéhokoli autorského práva je vyloučen (§ 12 odst. 2 AZ).“⁷⁷ Typová smlouva licenční tak „představuje pouze právem aprobovaný nástroj omezení absolutního autorského práva“⁷⁸.

Pro úplnost je vhodné dodat, že na rozdíl od smluvního vztahu mezi kolektivním správcem a uživatelem založeném licenční smlouvou, není mezi nositelem práv a kolektivním správcem uzavírána smlouva licenční, nýbrž fiduciární: „Předmětem právního vztahu mezi nositelem práva a kolektivním správcem není převod práva chráněného autorským zákonem či jednotlivých výlučných majetkových práv ani poskytnutí licence, nýbrž jen správa nositeli zachovaného práva a tomu odpovídající závazek kolektivního správce tuto záležitost obstarávat (cizí právo spravovat).“⁷⁹

V praxi je poskytováno oprávnění k výkonu práva užít spravovaný předmět ochrany zpravidla prostřednictvím licenční smlouvy hromadné. Ačkoliv jsou hromadné smlouvy „základním nástrojem kolektivní správy“, dřívější právní úprava je sice zmiňovala, nýbrž nedefinovala.⁸⁰

Hartmanová uvádí, že v teorii se proto pojmem hromadná smlouva označovaly tři smluvní typy, a to smlouvy (i) rámcové, (ii) kolektivní a (iii) hromadné v užším smyslu. Smluvními stranami smlouvy rámcové a smlouvy kolektivní byly na jedné straně ochranná organizace, na straně druhé sdružení uživatelů. Oproti tomu v případě

---

⁷⁶ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu na vydání občanského zákoníku. Sněmovní tisk 362/0, část č. 1/2, s. 1062-1063.

⁷⁷ Knappová, M., Švestka, J. a kol.: Občanské právo hmotné 3. ASPI: Praha, 2007, 4. vydání; s. 231.

⁷⁸ Tůma, P.: K přeshraničním aspektům autorskopravní odpovědnosti v evropském justičním prostoru – I. část. Právní rádce 2009, č. 9, s. 26.

⁷⁹ Telec, Tůma, op. cit. sub. 6, s. 807.

⁸⁰ Hartmanová, op. cit. sub. 7, s. 78.

hromadné smlouvy v užším smyslu byly smluvními stranami ochranná organizace a uživatel⁸¹. Podle Telce a Tůmy pojem hromadná smlouva vůbec neoznačoval smlouvy licenční povahy, ale právě jen rámcová ujednání⁸². Předmětem těchto rámcových ujednání byla a je dohoda o podmínkách, za kterých bude ochranná organizace uzavírat vlastní licenční smlouvy - zejména se sjednávají sazby a způsob platby odměn⁸³. Jako taková se „hromadná“ (rámcová) smlouva blížila všeobecným obchodním podmínkám vypracovaným odbornými nebo zájmovými organizacemi nebo jiným obchodním podmínkám podle § 273 odst. 1 a 2 obchodního zákoníku s tím rozdílem, že: „Oproti těmto obchodním podmínkám, které jsou součástí návrhu na uzavření smlouvy jako jednostranného právního úkonu, a proto nemusí být druhou stranou přijaty, platí pro hromadnou smlouvu, že je v době uzavírání jednotlivé smlouvy právním úkonem dvoustranným (vícestranným), který je již perfektní.“⁸⁴

V současnosti hromadné licenční smlouvy autorský zákon vymezuje, a to konkrétně v ustanovení § 101 odst. 1 ve spojení s ustanovením § 100 odst. 1 písm. h) bod 1. Jedná se o smlouvy, které uzavírá kolektivní správce jakožto poskytovatel licence s uživateli předmětů ochrany, a kterými se poskytuje pro jednotlivé uživatele oprávnění k výkonu práva užití předměty ochrany určené hromadně. „Hromadnost“ tedy spočívá v tom, že předměty ochrany, ke kterým se oprávnění k výkonu práva díla užití poskytuje, nejsou určeny jednotlivě, nýbrž hromadně. Kolektivní správce uděluje svolení k užití „tzv. celého svého repertoáru“, který zahrnuje jednak předměty ochrany těch nositelů práv, se kterými má kolektivní správce uzavřené individuální smlouvy o zastupování, a jednak předměty ochrany nositelů práv, kteří jsou zastupováni zahraničními společnostmi, se kterými kolektivní správce uzavřel reciproční smlouvy⁸⁵. Jinými slovy, hromadnou licenční smlouvou se neuděluje oprávnění k užití individuálně určeným předmětům ochrany, ale k určitému „repertoáru“ či „balíku děl“, která se

---

⁸¹ Hartmanová, op. cit. sub. 7, s. 78-79.

⁸² Telc, Tůma, op. cit. sub. 6, s. 820.

⁸³ Hartmanová, op. cit. sub. s. 78. Telc, Tůma, op. cit. sub. 6, s. 820.

⁸⁴ Telc, I.: Glosa k hromadným smlouvám ve smyslu autorského zákona. Právní rozhledy 1995, č. 9, s. 355.

⁸⁵ Hartmanová, op. cit. sub. 7, s. 79.

vyznačují tou společnou vlastností, že práva k nim spravuje určitý kolektivní správce⁸⁶. Nabyvatel poskytuje za udělení hromadné licence obvykle paušální odměnu.

Hromadná licenční smlouva musí být uzavřena písemně pod sankcí neplatnosti (§ 101 odst. 1 AZ, § 40 ObčZ). Zákonem stanovená povinnost písemné formy pro hromadnou licenční smlouvu představuje výjimku ze zásady bezformálnosti autorskoprávní licenční smlouvy⁸⁷.

Lze shrnout, že na úpravu hromadné licenční smlouvy se použijí obecná ustanovení

o licenční smlouvě, s určitými zvláštnostmi (následující výčet není vyčerpávající):

- (i) hromadná licenční smlouva vždy vyžaduje písemnou formu;
- (ii) nabyvatel nemá povinnost využít licenci, resp. těžko by se mohl zavázat, že skutečně využije celý repertoár kolektivního správce;
- (iii) kolektivní správce je oprávněn požadovat od uživatele údaje o užití konkrétních předmětů ochrany, pokud jsou pro rozdělení vybraných odměn potřebné; zde platí, že „ve smlouvách s tzv. druhotnými uživateli (např. provozovateli restauračních zařízení, kteří zpřístupňují díla vysílaná rozhlasem či televizí pomocí televizních nebo rozhlasových přístrojů) nelze na uživateli žádný takový závazek spravedlivě požadovat“⁸⁸, jelikož pro rozúčtování odměn bude kolektivní správce používat metodu náhradní evidence, a proto „není oprávněn po uživateli, kteří užívají předměty ochrany tímto způsobem, vyžadovat úplné soupisy užitých děl (tzv. *playlisty*), neboť ty pak netvoří podklad pro rozúčtování předmětů ochrany,“ tedy není naplněno kritérium „potřebnosti“; a⁸⁹
- (iv) kolektivní správce je oprávněn poskytovat pouze nevýhradní licence (§ 101 odst. 8 AZ).

---

⁸⁶ Hartmanová, op. cit. sub. 7, s. 82; Telec, Tůma, op. cit. sub. 6, s. 820.

⁸⁷ Telec, Tůma, op. cit. sub. 6, s. 821.

⁸⁸ Hartmanová, op. cit. sub. 7, s. 81.

⁸⁹ Telec, Tůma, op. cit. sub. 6, s. 822.

5. Princip teritoriality

Vzhledem k tomu, že se potenciální všudypřítomnost děl zpřístupněných na Internetu dostává do kolize s, respektive překonává tradiční princip teritoriality autorského práva, je vhodné věnovat se této zásadě poněkud obšírněji. Princip teritoriality neboli „územně ohraničeného působení“ je pro účely předkládané práce relevantní tím spíše, že „z mezinárodního hlediska je kolektivní správa vykonávána prakticky výhradně na teritoriálním (státním) základě, čili se jedná o tzv. národní výkon kolektivní správy“⁹⁰.

Princip teritoriality patří mezi společné (obecné) zásady právní ochrany nehmotných statků. Mezi tyto společné zásady se dále řadí zásada pojetí práva nositele práva k nehmotnému statku jako absolutního a výlučného, dualistická koncepce souběhu práv osobních a majetkových (vznik práv smíšených)⁹¹ a, v neposlední řadě, časově omezená doba ochrany, *příp.* princip omezené doby trvání majetkových práv.⁹² Speciálně v autorském právu se uplatní také zásada pravdivosti, podle které může být původním subjektem autorského práva fyzická osoba, která dílo vytvořila na základě své vlastní tvůrčí činnosti (angloamerický systém *copyright* připouští, že se může jednat i o osobu právnickou); a koncepce nepřevoditelnosti autorského práva, oslabená výjimkou v možnosti poskytnout licenci, která ale nezakládá skutečný převod oprávnění k výkonu práva dílo užít, ale pouze se jí zřizuje třetí osobě oprávnění k určitému nakládání s dílem⁹³.

Zásada teritoriality se tedy projevuje tak, že autorská práva určitého státu platí pouze v rámci jeho hranic, resp. že „se autorskoprávní vztahy na území daného státu

---

⁹⁰ Telec, Tůma, op. cit. sub. 6, s. 766.

⁹¹ Jedná se o tzv. dualistickou koncepci autorského práva, kdy subjektivní práva osobnostní a práva majetková netvoří nedílný celek. K tomu podrobněji Šalamoun M.: Ochrana názvů, postav a příběhů uměleckých děl. C. H. Beck: Praha, 2009, s. 20 an.

⁹² Telec, I.: O nehmotných statcích a duševním vlastnictví. Právní rozhledy 1997, č. 11, s. 549.

⁹³ Knapová, Švestka, op. cit. sub. 77, s. 182-186.

řídí pouze zákonodárstvím tohoto konkrétního státu (země ochrany)⁹⁴. Ve smyslu zásady teritoriality lze potom mezinárodní právo autorské chápat „jako soubor jednotlivých národních subjektivních práv přiznaných autorovi (případně jinému originálnímu majiteli autorského práva) na základě mezinárodních smluv o národním zacházení“⁹⁵. Jedná se o tradiční zásadu, která je mezinárodněprávně zakotvena v článku 5 odst. 1 a 2 revidované Bernské úmluvy⁹⁶:

„(1) Autoři mají ve vztahu k dílům, pro něž jsou chráněni podle této úmluvy, v ostatních státech Unie kromě státu původu díla práva, která příslušné zákony již přiznávají nebo v budoucnu přiznají jejich občanům, jakož i práva zvláště přiznaná touto úmluvou.

(2) Požívání ani výkon těchto práv není podroben žádné formalitě; toto požívání a tento výkon nezávisí na ochraně platné ve státě původu díla. Proto se s výhradou ustanovení této úmluvy řídí rozsah ochrany, jakož i právní prostředky vyhrazené autorovi k hájení jeho práv výlučně zákony státu, kde se uplatňuje nárok na ochranu.“

Zásada územně ohraničeného působení je určující i pro monopolistický způsob organizace kolektivní správy. Nejlépe to může být ilustrováno na vzorových smlouvách týkajících se vzájemného zastupování při výkonu kolektivní správy práv, které vznikají pod patronací organizací sdružujících kolektivní správce, jak bude prokázáno později. Kolektivní správci totiž vykonávají kolektivní správu práv zpravidla jen na státními hranicemi omezeném území, což je dáno recipročními smlouvami, kterými jsou vázáni a které jsou nuceni dodržovat, chtějí-li mít přístup k repertoáru zahraničních partnerských organizací.

---

⁹⁴ Tamtéž, s. 182.

⁹⁵ Tůma, op. cit. sub. 78, s. 27.

⁹⁶ Vyhláška č. 133/1980 Sb. Ministra zahraničních věcí, o Bernské úmluvě o ochraně literárních a uměleckých děl, op. cit. sub. 2.

Smlouva o vzájemném zastupování (*reciprocal representation contract*) byla definována Evropským soudním dvorem jako smlouva mezi dvěma národními organizacemi kolektivní správy práv, ve které si tyto organizace navzájem poskytnou právo udělovat, na jim příslušejícím území, licence pro veškeré veřejné provozování hudebních děl svých členů a jejíž předmětem jsou, v souladu s právem příslušného území, jisté podmínky, které zahrnují především úhradu autorských odměn, jež jsou vybírány pro druhou organizaci organizací, která byla zmocněna vystupovat jako její zástupce. Smlouva určuje, že každá organizace bude používat, ve vztahu k repertoáru smluvní organizace, totožný tarif, metody a prostředky výběru a rozúčtování autorských odměn, jako užívá k vlastnímu repertoáru.⁹⁷

Uzavírání recipročních smluv, tj. vzájemných smluv o zastupování, je umožněno ustanovením § 97 odst. 5 písm. a) autorského zákona:

„Kolektivní správce může pověřit zastupováním při výkonu jím kolektivně spravovaných práv jinou osobu pouze tehdy, jde-li o osobu zahraniční, která podle práva jiného státu oprávněně vykonává na území takového státu kolektivní správu pro táž práva, a pokud jde o dílo, i pro týž druh, jde-li o výkon kolektivní správy v takovém státě.“

Právě uvedené ustanovení tvoří výjimku ze zásady nezastupitelnosti, resp. zásady osobního výkonu kolektivní správy, která představuje jedno z východisek úpravy kolektivní správy⁹⁸.

Uzavírání recipročních smluv je pro kolektivní správce běžnou praxí, např. GESTOR-ochranný svaz autorský uzavřel 16 takových smluv⁹⁹, DILIA uzavřela smlouvu o vzájemném zastupování s 35 partnerskými organizacemi z 31 zemí¹⁰⁰ a OSA prostřednictvím 114 recipročních smluv se 74 zahraničními autorskými organizacemi

⁹⁷ C-395/87 Ministère Public v Tournier [1989] ECR 2521, odstavec 17.

⁹⁸ Chaloupková, Holý, op. cit. sub. 42, s. 135.

⁹⁹ « <http://www.gestor.cz/cs/reciprozni-smlouvy-a-odkazy/> » [poslední přístup 12.11.2011].

¹⁰⁰ Počet uzavřených recipročních smluv ke dni 31.12.2010. Výroční zpráva DILIA za rok 2010. Dostupné na: « www.dilia.cz/download/get-file/file/725 » [poslední přístup 14.11.2011].

celosvětově zastupuje více než 1 milion autorů¹⁰¹. Ve vztahu k uživatelům předmětů ochrany spočívají jejich pozitiva v tom, že národní kolektivní správce zastupuje větší počet nositelů práv, a tudíž spravuje více předmětů ochrany. Reciproční smlouvy by potom, alespoň v teorii, měly umožňovat, „aby např. český uživatel hudebních děl získal přístup k celosvětovému repertoáru jen prostřednictvím kolektivního správce se sídlem v ČR“¹⁰². Pro národní nositele práv jsou reciproční smlouvy výhodné v tom smyslu, že zajišťují zastupování smluvní partnerskou organizací. Ta hájí práva nositelů práv na svém území v zahraničí, kde by bez těchto ujednání o vzájemné spolupráci nebyli národní kolektivní správci schopni práva zastupovaných zahraničních nositelů práv prosazovat.

Existují dva základní typy recipročních smluv: smlouvy typu A a smlouvy typu B. Je-li mezi kolektivními správci uzavřena reciproční smlouva typu A znamená to, že si smluvní strany vybrané odměny budou vzájemně zasílat. Je-li však uzavřena reciproční smlouva typu B, každá smluvní strana rozdělí vybrané odměny mezi vlastní zastupované nositele práv, tzn. že odměny vybrané českým kolektivním správcem v ČR pro zahraniční nositele práv by se rozdělily mezi domácí nositele práv a naopak odměny vybrané partnerským kolektivním správcem v zahraničí pro české nositele práv by se rozúčtovaly a vyplatily mezi tamní nositele práv.¹⁰³ Takovýto postup, kdy dojde k výměně repertoáru, ale nikoli k vlastnímu převodu vybraných odměn, bývá zdůvodňován problémovou identifikací zahraniční osoby oprávněného nositele práv a s tím spojenými náklady, rozdílnou právní úpravou i principy rozúčtování, ale také potřebou vzájemné solidarity mezi nositeli práv.¹⁰⁴ Objevily se i reciproční smlouvy typu C kombinující prvky obou typů v tom smyslu, že je vyplacena alespoň část odměn

---

¹⁰¹ Ročenka OSA 2010, op. cit. sub. 66, s. 27.

¹⁰² Chaloupková, Holý, op. cit. sub. 42, s. 135.

¹⁰³ Rozúčtovací řád DILIA ze dne 9.4.2003 ve znění usnesení a jiných změn přijatých valnou hromadou DILIA konanou dne 6.4.2004 a 27.4.2005 a 26.4. 2006 a 25.4.2007; s. 9. Dostupné na: http://www.sckn.cz/content/zpravy/Rozuctovaci_rad_kolektivni_spravy_DILIA.pdf, [poslední přístup 15.11.2011].

¹⁰⁴ Tamtéž; a dále v: Ficsor, M: Collective management of copyright. World Intellectual Property Organization (WIPO), 2002, s. 83.

v souladu s principy smluv typu A¹⁰⁵. Reciproční smlouvy typu C by do budoucna potencionálně mohly uspokojit požadavek Evropského parlamentu, aby reciproční smlouvy typu B nebyly nadále využívány¹⁰⁶.

Problémy, které přináší současná praxe přeshraniční spolupráce mezi kolektivními správci založená na uzavírání recipročních smluv, velmi dobře shrnuje Studie Komise o komunitární iniciativě v přeshraniční kolektivní správě autorských práv¹⁰⁷. Podle výpočtů Komise je v systému fungujícím výhradně na bázi recipročních smluv uživatelova možnost získat oprávnění k výkonu *jednoho* kolektivně spravovaného práva na území všech členských států EU, např. práva užít umělecký výkon v souvislosti s poskytováním služby streamingu, podmíněna uzavřením *minimálně 300 vzájemných smluv o zastupování*. Výpočet se zakládá na předpokladu, že by v každém z tehdejších 25 členských států působil jeden kolektivní správce spravující příslušné právo a že všichni tito jednotliví národní kolektivní správci by uzavřeli 24 recipročních smluv s ostatními 24 kolektivními správci. Ve skutečnosti ale ne všichni kolektivní správci v EU mezi sebou uzavřeli bilaterální reciproční smlouvy, a proto by se uživatelé, kteří za hranice poskytují on-line hudební (či jiné) služby, vystavovali nebezpečí žaloby pro neoprávněný zásah do práva autorského nebo práva souvisejícího s právem autorským.

Fungování systému recipročních smluv mělo být sice usnadněno sdružováním organizací pro kolektivní správu do mezinárodních společností jako jsou CISAC nebo BIEM (viz níže), ale jimi nabízené vzorové smlouvy o vzájemné spolupráci jsou shledávány být v rozporu s volným pohybem služeb jakožto zásadním principem EU:

Mezinárodní konfederace organizací pro ochranu autorských práv (*International Confederation of Societies of Authors and Composers*, dále jen „**CICAS**“) je nevládní

---

¹⁰⁵ Ficsor, op. cit. sub. 104.

¹⁰⁶ European Parliament resolution of 15 January 2004, op. cit. sub. 1, bod 45.

¹⁰⁷ Commission staff working document: Study on a Community initiative on the cross-border collective management of copyright. Brussels, 7 July 2005. Dostupné na: «http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/management/study-collectivemgmt_en.pdf».

nezisková organizace se sídlem v Paříži. V současné době se v ní sdružuje 232 organizací kolektivní správy práv autorů z 121 států¹⁰⁸, mezi nimi i české kolektivní správce DILIA, GESTOR a OSA¹⁰⁹. V souladu s jedním ze svých hlavních cílů, kterým je posilování spolupráce mezi kolektivními správci, CISAC vytvořila vzorovou smlouvu pro vzájemné zastupování mezi svými členy při správě výkonu práv na veřejné provozování (Paříž, 1974, v revidovaném znění), jejíž článek 6 II zní:

„Po dobu trvání této smlouvy se každá ze smluvních stran zdrží jakékoliv zásahu na území, na kterém druhá smluvní strana vykonává oprávnění udělené touto smlouvou.“

Podobné teritoriální omezení se vyskytuje v článku I.2 vzorové smlouvy o vzájemném zastupování vzniklé pod patronací Mezinárodního úřadu společností spravující práva k mechanickému zaznamenávání a reprodukcí hudebních děl (*Bureau International des Sociétés Gérant les Droits d'Enregistrement et de Reproduction Mécanique*, dále jen „BIEM“) z roku 1984. BIEM má sídlo ve Francii, sdružuje 52 společností z 56 států, včetně OSA:¹¹⁰

„Ochrana práv k reprodukci se vztahuje na zaznamenávání a mechanickou reprodukci děl jiné organizace na území, které organizaci přísluší, a na šíření nahrávek a reprodukcí, bez ohledu na formu nebo místo. Po dobu platnosti smlouvy organizace nebudou zasahovat do oprávnění jiné organizace vztahující se na tuto oblast práv.“¹¹¹

---

¹⁰⁸ Údaj z června 2011, «www.cisac.org».

¹⁰⁹ CISAC's members societies list and their repertoires (September 2011). Reference: SG11-1472; 8.9.2011. Dostupné na: www.cisac.org.

¹¹⁰ <http://www.biem.org/SocietyShow.aspx> [ke dni 26.11.2011].

¹¹¹ The protection of the reproduction rights relates to the recording and the mechanical reproduction of the works of the other company in the companies' appropriate utilization area and the distribution of the produced recordings and reproduction, irrespectively of the form or place. During the duration of this contract the companies will not intervene in the other company's mandate granted for this area of the contract.

CISAC a BIEM patří mezi mezinárodní společnosti, které sdružují jednotlivé národní kolektivní správce. Nejen ony se snažily řešit přeshraniční důsledky užití díla na internetu pomocí přípravy tzv. smluv nové generace, které mají umožnit, aby mohl uživatel získat multiteritoriální licenci pro on-line užití díla od jednoho kolektivního správce:¹¹² multiteritoriální licence již byly vypracovány pro udělení práva na sdělování veřejnosti prostřednictvím služby simulcastingu a webcastingu pod patronací Mezinárodní federace hudebního průmyslu (dále jen „**IFPI**“), pro sdělování veřejnosti v prostředí on-line včetně poskytování služby streamingu a stahování (*downloading*) v rámci dohody ze Santiaga a pro rozmnožování on-line (*online reproduction*) v rámci dohody z Barcelony.¹¹³

Zakotvení principu teritoriality jak v ustanoveních multilaterálních licencí, tak v ustanoveních bilaterálních smluv však Komise neshledává být v souladu s pravidly hospodářské soutěže, jak ilustrují dvě vybraná řízení Komise:

I. Smlouva o Simulcastingu

IFPI vypracovala v listopadu 2000 ve spolupráci s kolektivními správci tzv. *Smlouvu o Simulcastingu*. Pro poskytování služby simulcastingu, tedy internetového přenosu AM či FM vysílání¹¹⁴ (současné vysílání nejen v rozhlasu či televizi, ale i na internetu), na území 31 států v důsledku uzavření této smlouvy stačilo v roce 2002 uživateli získání jediné multiteritoriální licence od kteréhokoliv ze zúčastněných kolektivních správců (tzv. one-stop licence).¹¹⁵ Fungování systému je založeno na tom, že jednotliví kolektivní správci, kteří jsou stranami Smlouvy o Simulcastingu (včetně českého Integramu), uzavřou bilaterální smlouvy s veškerými ostatními účastníky se kolektivními správci.

---

¹¹² Telec, Tůma, op. cit. sub. 6, s. 767-768.

¹¹³ Commission staff working document: Study on a Community initiative on the cross-border collective management of copyright, op. cit. sub. 107, s. 24.

¹¹⁴ Hartmanová, D.: Webcasting – právní aspekty „vysílání po internetu“. 27. 5. 2002. Dostupné na: <<http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=91530>> [ke dni 23.11.2011].

¹¹⁵ IFPI: Major step forward for internet licensing. 8.10.2002. Dostupné na: <http://www.ifpi.org/content/section_news/20021008b.html> [ke dni 23.11.2011].

Vzhledem k tomu, že Smlouva o Simulcastingu představovala zakázanou dohodu neslučitelnou se společným (vnitřním) trhem podle čl. 81 odst. 1 SES (nyní čl. 101 odst. 1 SFEU), vyrozuměla IFPI v souladu s Nařízením Rady č. 17/1962¹¹⁶ Komisi a požádala jí o tzv. individuální výjimku podle čl. 81 odst. 3 SES (čl. 101 odst. 3 SFEU).¹¹⁷ Komise zahájila řízení, jehož výsledkem sice bylo rozhodnutí o udělení individuální časově ohraničené výjimky, ale až poté, co kolektivní správci odsouhlasili, že uživatelé mohou získat licence jiného kolektivního správce na území Evropského hospodářského prostoru. Nadto kolektivní správci určili, jaká část ceny licence je tvořena poplatky za správu a jaká cenou předmětu ochrany, což vede k tomu, že kolektivní správci jsou vedeni k soutěži o minimalizaci poplatků za správu.

II. Rozhodnutí Komise ve věci CISAC

Evropská komise vydala dne 16. července 2008 rozhodnutí ve věci CISAC¹¹⁸, které ruší princip teritoriality pro prostředí on-line a zavádí tak tržní principy do oblastí kolektivní správy. Komise v předmětném rozhodnutí ukládá kolektivním správcům, kteří se sdružují v CISAC, povinnost ukončit protiprávní jednání spočívající (1) v omezení členství, používaného at' už v recipročních smlouvách, nebo fakticky, (2) v přiznávání výlučných práv obsažených ve smlouvách o vzájemném zastupování a nakonec (3) ve vymezení územní působnosti způsobem, který omezoval licence na domácí území každé organizace kolektivní správy práv autorů. Dané rozhodnutí bylo napadeno žalobami dotčených kolektivních správců a bude projednáno Tribunálem Soudního dvora Evropské unie.

---

¹¹⁶ Nařízení Rady (EHS) č. 17 ze dne 6. února 1962 – první nařízení k provedení čl. 85 a 86 Smlouvy, v platném znění, CELEX 31962R0017.

¹¹⁷ Notice pursuant to Article 19(3) of Council Regulation No 17 concerning an application for negative clearance or exemption under Article 81(3) of the EC Treaty, 17.8.2001, (Case COMP/C2/38.014 – IFPI „Simulcasting“), (2001/C 231/04). Commission Decision of 8 October 2002 relating to a proceeding under Article 81 of the EC Treaty and Article 53 of the EEA Agreement (Case No COMP/C2/38.014 – IFPI “Simulcasting”).

¹¹⁸ Rozhodnutí Komise ze dne 16.07.2008 K(2008)3435 vztahující se k řízení podle článku 81 Smlouvy o ES a článku 53 Dohody o EHP (Věc COMP/C2/36.698 – CISAC).

Řízení Komise bylo iniciováno podle článku 81 Smlouvy o ES a článku 53 Dohody o Evropském hospodářském prostoru (dále „EHP“) na základě stížnosti podané vysílací skupinou RTL a provozovatelem digitálního a interaktivního vysílání hudby, podnikem Music Choice, proti konfederaci CISAC a jejím členům v EHP. Konfederace CISAC prosazovala používání vzorové smlouvy o vzájemném zastupování mezi svými členy, která pokrývala všechny typy využívání hudebních děl vyžadujících licenci na veřejné provozování. Předmětem šetření Komise se staly doložky o omezení členství a o omezení územní působnosti (princip teritoriality), které byly včleněny do těchto bilaterálních smluv uzavíraných mezi kolektivními správci usazenými v EHP.

Doložka o členství, obsažená v ustanovení čl. 11 odst. II vzorové smlouvy konfederace CISAC, stanovila že: *„V době platnosti této smlouvy žádná z dotčených organizací kolektivní správy práv nesmí, bez souhlasu druhé dotčené strany, přijmout za svého člena žádného již stávajícího člena dotčené druhé organizace, nebo společnost pocházející ze země, ve které dotčená druhá organizace kolektivní správy působí. Odmítnutí udělení souhlasu pro přijetí v druhé organizaci kolektivní správy práv musí být řádně zdůvodněno. Má se za to, že byl souhlas udělen, není-li do tří měsíců od doručení žádosti sdělena odpověď doporučeným dopisem.“*

Doložkami o územní působnosti uvedenými v čl. 1 odst. I a II a v čl. 6 odst. I a II vzorové smlouvy konfederace CISAC si organizace kolektivní smlouvy recipročně postupovaly výlučné právo k udělování licencí pro veškeré veřejné provozování hudebních děl na území vymezeném působením organizace s tím, že po „dobu trvání této smlouvy se každá ze smluvních stran“ měla zdržet „jakéhokoliv zásahu na území, na kterém druhá smluvní strana vykonává oprávnění udělené touto smlouvou“.

I přes některé pochybnosti z šetření Komise jasně vyplynulo, že organizace kolektivní správy v bilaterálních smlouvách skutečně prováděly doložku o členství, doložku o výlučnosti a udělovaly licence k repertoáru na principu jednotného území.

Komise na základě vzorové smlouvy konfederace CISAC vymezila tři oddělené výrobkové trhy pro kolektivní správu práv na veřejné provozování, a to:

1. trh poskytování služeb správy autorského práva nositelům práv;
2. trh poskytování těchto služeb ostatním organizacím kolektivní správy práv autorů;
3. trh udělování licencí komerčním uživatelům na veřejné provozování díla prostřednictvím družicového vysílání, kabelového a internetového přenosu.

Poslední zmíněný relevantní výrobový trh Komise odlišila od trhu, na která se vztahují rozhodnutí Soudního dvora z 80. let Tournier¹¹⁹ a Lucazeau¹²⁰, jenž lze vztáhnout pouze na prostředí *off-line*. V uvedených rozhodnutích bylo judikováno, že smlouvy o vzájemném zastupování samy o sobě, stejně jako omezení týkající se územní působnosti sama o sobě, nenarušují hospodářskou soutěž.

Komise nadto vyjádřila přesvědčení, že mimo tradiční *off-line* prostředí není důvod vymezovat relevantní zeměpisný trh jako vnitrostátní, a to vzhledem k možnosti výkonu vzdáleného dohledu. Relevantní trh pro prostředí *on-line* má tedy celosvětový, nebo alespoň regionální rozsah, oproti relevantnímu zeměpisnému trhu pro prostředí *off-line*, který je, vzhledem k potřebě dohledu na místě a úsporám z rozsahu týkajících se udělování licencí k autorským právům, vnitrostátní.

Komise dále uvádí, že vzhledem k tomu, že správa práv v oblasti *off-line* je závislá na sítích místního dohledu, je organizace kolektivní správy nutně závislá na ostatních organizacích. Je to vysvětlováno tím, že by pro organizaci kolektivní správy opuštění koordinovaného přístupu při správě *on-line* práv představovalo hrozbu ztráty podpory při správě *off-line* práv, čímž jsou v dané oblasti členové CISAC v EHP nuceni ke spolupráci namísto hospodářské soutěže.

Komise konstatovala, že omezování územní působnosti ve vztahu k pravomoci organizace kolektivní správy práv udělovat licence na domácí území se rovná udělování

---

¹¹⁹ C-395/87 Ministère Public v Tournier [1989] ECR 2521.

¹²⁰ C-110/88, 241/88 a 241/88 François Lucazeau and others v Société des Auteurs, Compositeurs et Editeurs de Musique (SACEM) and others.

vylučnosti domácí organizaci kolektivní správy práv a segmentaci trhu na vnitrostátní monopoly¹²¹. Dochází tak k omezení hospodářské soutěže jak na trhu se službami správy, které si organizace kolektivní správy práv poskytují navzájem, tak na trhu s udělováním licencí. Jednání členů CISAC ve vzájemné shodě nadto „zabraňuje členům CISAC v EHP zvolit si pro udělování licencí ke svému repertoáru v zahraničí jinou organizaci kolektivní správy práv autorů než tu, jež je na příslušném trhu domácí organizací“¹²². Vzhledem k tomu Komise konstatovala porušení článku 81 Smlouvy a článku 53 Dohody o EHP.

Z analýzy žalob, které CISAC a kolektivní správci podali proti předmětnému rozhodnutí k Tribunálu Soudního dvora EU je zjevné, že největší problém činí článek 3 rozhodnutí Komise, ve které se konstatuje, že vyjmenované organizace kolektivní správy práv autorů jakožto podniky „porušily článek 81 Smlouvy a článek 53 Dohody o EHP tím, že koordinovaly vymezování územní působnosti způsobem, který omezoval licence na domácí území každé organizace kolektivní správy práv autorů“.

Lze se tedy ztotožnit s tvrzením, že rozhodnutí není zpochybňováno v části týkající se omezení členství, *a contrario* je tedy akceptováno, že kolektivní správci mají mít možnost zastupovat zahraniční autory, a tedy „pro autory a nositele práv znamená rozhodnutí CISAC potvrzení možnosti registrovat se u kolektivního správce, který nabídne nejlepší podmínky - ... možnost fluktuace autorů a nositelů práv byla jednotlivými kolektivními správci více méně akceptována“¹²³. Ne tak opuštění principu teritoriality. Je argumentováno, že zakládání mezinárodních platforem pro správu práv není z hlediska komerčních uživatelů žádoucí, a to proto, že vznikaly-li by platformy na jazykové bázi (angloamerické, španělské, francouzské atd.), na bázi značek nahrávacích společností a snad i na bázi hudebních stylů (pop, rock, jazz) nebo dokonce typů užívání (pouze pro internet), v konečném důsledku by to vedlo k tomu, že by v EU nakonec místo 27 mohlo působit několik set kolektivních správců. V důsledku toho by docházelo k neúnosné administrativní zátěži komerčních uživatelů i plátců licenčních odměn

---

¹²¹ Rozhodnutí Komise K(2008)3435, Věc COMP/C2/36.698 – CISAC, op. cit. sub. 118, s. 52, bod 203.

¹²² Rozhodnutí Komise K(2008)3435, Věc COMP/C2/36.698 – CISAC, op. cit. sub. 118, s. 56, bod 223.

¹²³ Pavelka, J.; Rakušan, J.: Zásah Evropské komise do kolektivní správy. Právní rádce 2008, č. 11, s. 25.

a také k ohrožení až znemožnění nejen komunikace s nabobtnalým počtem kolektivních správců, ale i kontroly. Nadto by pravděpodobně došlo ke zvýšení sazeb licenčních odměn. Jejich výše se totiž odvíjí nejen od kupní síly země, ale též od toho, zda se v daném státě vybírají náhradní odměny za osobní užití (*levies*). Kde *levies* neexistují, licenční odměny jsou vyšší. Nositelé práv si logicky zvolí k zastupování takového kolektivního správce, který bude vybírat co možná nejvyšší licenční odměny, což však automaticky nemusí znamenat zkvalitnění a rozšíření kvality poskytovaných služeb, popřípadě větší efektivitu kolektivní správy.¹²⁴

Bude-li rozhodnutí Komise potvrzeno, dá se počítat se vznikem panevropských licencí a s kolektivní správou bez hranic a bez národních monopolů kolektivních správců¹²⁵.

Ještě o něco silnějším impulzem pro vytvoření panevropských licencí je ovšem rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie ze dne 4. října 2011 ve spojených věcech C-403/08 a C-429/08, Football Association Premier League Ltd a ostatní (dále jen „FAPL“).¹²⁶ FAPL je organizace, která pořizuje filmové záznamy z utkání první anglické fotbalové ligy „Premier League“ a následně uděluje licence pro jejich vysílání. Tyto licence obsahují ujednání o exkluzivitě - oprávnění držitelé na jejich základě získávají výlučné právo na živé vysílání utkání v příslušné zemi. Zároveň se zavazují k povinnosti zabránit možnosti zhlédnout vysílání mimo přidělené vysílací pásmo, a proto musí zakódovat svůj družicový signál. Objevily se pokusy tuto exkluzivitu obejít spočívající v tom, že určité podniky začaly dovážet dekodovací karty z Řecka a arabských států a následně je nabízely v britských restauračních zařízeních levněji než místní vysílající organizace.

Soudní dvůr EU vyložil, že samotné udělování výhradních licencí na vysílání utkání „Premier League“ je v souladu s pravidly hospodářské soutěže, ale ne tak

---

¹²⁴ Tamtéž, s. 24-26.

¹²⁵ Tamtéž, s. 25-26.

¹²⁶ Rosati, E.: The Hargeaves Report and copyright licensing: can national initiatives work per se? E.I.P.R. 2011, 33(11), s. 674.

dodatečné povinnosti plynoucí z ustanovení smlouvy o výhradní licenci, jimiž se vysílatelům ukládá povinnost zajistit dodržování územního omezení při využívání těchto licencí, a to formou zdržení se dodávání dekódovacích zařízení mimo území, na které se licenční smlouva vztahuje. Taková ustanovení představují článkem 101 SFEU zakázané omezení hospodářské soutěže. Nadto Soudní dvůr ES konstatoval, že: „*se v případě, kdy účelem licenční smlouvy je zakázat nebo omezit přeshraniční poskytování vysílacích služeb, má za to, že jejím cílem je omezit hospodářskou soutěž, nelze-li z jiných okolností souvisejících s jejich hospodářským a právním kontextem dovést, že taková smlouva nemůže hospodářskou soutěž narušit.*“¹²⁷

Citovaná právní věta překonává dosavadní judikaturu Soudního dvora EU¹²⁸ a je ztělesněním pokračujícího ústupu principu teritoriality v oblasti práv duševního vlastnictví.

S přihlédnutím k rozhodnutí Komise ve věci CISAC a rozsudku Soudního dvora EU v případě FAPL a vzhledem k současnému stavu informačních technologií, které umožňují zpřístupňování díla prakticky odkudkoli, kdykoli a v dokonalé kvalitě, je ochrana děl postavená na teritoriálním principu zastaralá. Tůma, v souvislosti s přijetím nařízení Řím II¹²⁹, které při kolizní úpravě mimosmluvních závazků v oblasti autorského práva zvolilo za hraniční určovatel *lex loci protectionis*, jenž vychází z principu teritoriality, píše: „důsledky provedené unifikace založené na dnes nevyhovující teritoriální doktríně autorského práva, jež byla zformována a měla své odůvodnění v době svého vzniku na počátku 20. století, naopak stanoví nové překážky pro vytvoření jednotného trhu s předměty ochrany autorského práva v informační společnosti,“ a: „Legální zakotvení hraničního určovatele *lex loci protectionis* ... představuje bez věcného opodstatnění zásadní zakonzervování dosavadní nevyhovující a překonané autorskoprávní doktríny teritoriality autorského práva, jež pro možnost

---

¹²⁷ C-403/08 a C-429/08, Football Association Premier League Ltd a ostatní; bod 140.

¹²⁸ Případ 62/79 Coditel I (1980) a případ 262/81 Coditel II (1982).

¹²⁹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy.

řádné exploatace předmětů ochrany autorského práva v moderních komunikačních prostředcích a jejich právní ochranu představuje v současnosti zastaralý koncept.¹³⁰

Popsaná skutečnost, totiž že kolektivní správci vykonávají v souladu s recipročními smlouvami, kterými se zavázali a které jsou nuceni dodržovat, chtějí-li mít přístup k repertoáru zahraničních partnerských organizací, kolektivní správu práv jen na zpravidla státními hranicemi omezeném území, nahrává vstupu nových subjektů na trh. Obzvláště poskytovatelé, kteří nabízejí na internetu zpoplatněný přístup k hudbě anebo její stahování, mohou snadno do svých služeb zahrnout i poskytování správy práv a nahradit kolektivní správce¹³¹. Taková reakce komerčních subjektů je průchozí ve státech, kde není uzákoněn monopol kolektivní správy anebo povinná kolektivní správa práv: tyto nové subjekty, způsobilé nabídnout své služby nositelům práv, mohou fakticky působit jako kolektivní správci, ale na rozdíl od nich můžou obsáhnout větší území¹³².

Lze uvést významné příklady spolupráce komerčních subjektů zahrnující výkon správy autorských práv mimo rámec nabízený kolektivními správci. Jednalo se o smlouvy uzavřené mezi Googlem, Warner Music Group a Sony BMG, o podmínkách zpřístupňování hudebních klipů na (dnes už neexistujícím) video serveru Google Video, o smlouvy mezi Youtube a hudebními vydavatelstvími EMI Music, Warner Music Group, Universal Music Group a Sony BMG Entertainment o podmínkách zpřístupňování klipů a umožnění uživatelům užít hudební díla ve vlastních videích¹³³ a o dohodu mezi Google a Sony BMG Music Entertainment, Warner Music Group, Universal Music Group a EMI týkající se volného stahování hudby v Číně, ve které se Google zavazuje hradit licenční poplatky z příjmů z reklamy na internetových

---

¹³⁰ Tůma, P.: K přeshraničním aspektům autorskoprávní odpovědnosti v evropském justičním prostoru - II. část. Právní rádce 2009, č. 10, s. 22 a 27.

¹³¹ Gervais, op. cit. sub. 5, s. 22.

¹³² Gervais, op. cit. sub. 5, s. 22.

¹³³ Brownlow, P.: European Developments in Collective Rights. 7. 5. 2008. Dostupné na: <http://www.twobirds.com/English/News/Articles/Pages/European_Developments.aspx > [ke dni 26.11.2011].

stránkách, ze kterých se hudba stahuje¹³⁴. Je tedy patrné, že rozšíření nových technologií obecně posiluje přímé pouto mezi autory, příp. nakladateli, a uživateli, což vede v důsledku nedostatečné adaptace systému kolektivní správy na fenomén digitalizace a globálních počítačových sítí, k tomu, že za současného stavu může být pro nositele práv ekonomicky výhodnější pokusit se pro některé způsoby použití díla on-line suplovat činnost kolektivního správce.

Je zjevné, že další aplikace principu teritoriality v oblasti práva duševního vlastnictví je předmětem kritického zkoumání. V Zelené knize o on-line distribuci audiovizuálních děl v Evropské unii z 13. 7. 2011¹³⁵ Komise vyjádřila záměr prozkoumat možnost rozšířit zásadu „země původu“, obsaženou v čl. 1 odst. 2 písm. b) směrnice Rady 93/83/EHS o koordinaci určitých předpisů týkajících se autorského práva a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu („*ke sdělení veřejnosti pomocí družice dochází výlučně v těch členských státech, kde jsou pod kontrolou a odpovědností vysílající organizace programové signály vkládány do nepřerušovaného řetězu sdělení vedoucího na družici a z ní dolů na zem*“), „o poskytování programů on-line, zejména o poskytování služeb na vyžádání, které doplňují vysílání“¹³⁶. V důsledku tohoto scénáře by se použilo (byly by rozhodné) právní předpisy té země, odkud on-line přenos signálu pochází. Zároveň by strany měly být schopny zohlednit v televizním poplatku jazykovou verzi a potenciální publikum přenosu, přičemž možnost stran dohodnout se na územním rozsahu licence by byla zachována.¹³⁷

Zásada země původu díla, *lex loci originis*, vychází z pojetí autorského práva nikoli jako teritoriálního, nýbrž univerzálního konceptu platného v celém světě,

---

¹³⁴ Polesný, D.: Google nabízí bezplatné stahování hudby kryté reklamou. 30.3.2009. Dostupné na: <<http://www.zive.cz/bleskovky/google-nabizi-bezplatne-stahovani-hudby-kryte-reklamou/sc-4-a-146366/default.aspx>>[ke dni 26.11.2011].

¹³⁵ Evropská komise: Zelená kniha o on-line distribuci audiovizuálních děl v Evropské unii: příležitosti a výzvy při tvorbě jednotného digitálního trhu. V Bruselu dne 13.7.2011, KOM(2011) 427 v konečném znění.

¹³⁶ Tamtéž, s. 12.

¹³⁷ Tamtéž.

a překonává tak chápání autorského práva jako privilegia poskytovaného občanům a jiným zákonem vymezeným osobám. Princip země původu díla má zajistit překonání doposud národně rozdílné právní úpravy a být východiskem pro právní vztahy související s přeshraničním výkonem autorských práv. Lze shrnout, že zásadu země původu je možné považovat za progresivní zejména v souvislosti s rozvojem komunikačních technologií a využíváním počítačových sítí.¹³⁸

---

¹³⁸ Tůma, P.: K přeshraniční aspektům autorskoprávní odpovědnosti v evropském justičním prostoru – II. část. Právní rádce 2009, č. 10, s. 21.

6. Odraz digitalizace v institutu kolektivní správy v právu EU

Mají-li se panevropské licence a zrušení hranic v kolektivní správě stát skutečností, bude nutná harmonizace institutu kolektivní správy právem EU. Na základě interakcí mezi Evropským parlamentem a Komisí je možné konstatovat, že Evropská unie stojí na prahu takové harmonizace. První vlaštkou na počátku tohoto procesu byla *Zelená kniha Komise ze dne 19. července 1996 o autorském právu a právech s ním souvisejících v informační společnosti* (dále jen „Zelená kniha“)¹³⁹. Zelená kniha představuje zamyšlení Komise nad otázkou, jakým způsobem by mohlo právo napomoci úspěšnému rozvoji informační společnosti. Aby byla zajištěna návratnost značných investic do nových služeb, jejichž společným jmenovatelem je digitalizace, bude důležité umožnit dostupnost těchto služeb na celém trhu Společenství, což bude obnášet odstraňování rozdílů v právních režimech členských států. V této souvislosti Zelená kniha poprvé pokládá otázku, zda by měl být na komunitární úrovni harmonizován institut kolektivní správy. Jako odrazový můstek pro posuzování role kolektivní správy složila definice „organizace pro kolektivní správu“ obsažená v čl. 1 odst. 4 směrnice 93/83/EHS o družicovém vysílání a kabelovém přenosu¹⁴⁰:

Pro účely této směrnice se "organizací pro kolektivní správu" rozumí organizace, která řídí a spravuje autorská práva a práva s nimi související, přičemž tato činnost je jedinou nebo jednou z jejích hlavních činností.

Zhmotněním v Zelené knize deklarované snahy Společenství odstraňovat rozdíly v právních předpisech, které omezují volný pohyb služeb a výrobků zahrnujících nebo založených na duševním vlastnictví, představovalo přijetí tzv. *Informační směrnice*¹⁴¹. Informační směrnice kolektivní správu neupravuje, ale v preambuli vyslovuje s ohledem

---

¹³⁹ KOM(1995)0382.

¹⁴⁰ Směrnice Rady 93/83/EHS ze dne 27. září 1993 o koordinaci určitých předpisů týkajících se autorského práva a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu.

¹⁴¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti.

na digitalizaci požadavek její racionalizace a dále požadavek na dodržování pravidel hospodářské soutěže¹⁴².

Dalším příspěvkem do diskuse nad harmonizací kolektivní správy v digitálním věku bylo *Usnesení Evropského parlamentu ze dne 15. ledna 2004 o rámci Společenství pro kolektivní správcovské společnosti v oblasti autorského práva a podobných práv* (dále jen „Usnesení ze dne 15. ledna 2004“)¹⁴³, a to v souvislosti s rozšiřováním Evropské Unie o nové členy ze střední a východní Evropy. Ostatně i proto Usnesení ze dne 15. ledna 2004 přiznává kolektivní správě důležité postavení z hlediska jejího vlivu na kulturní a jazykovou rozmanitost.

V případě, že by mělo dojít k vytvoření návrhu harmonizačního legislativního aktu, Evropský parlament od Komise očekává zavedení minimálních standardů pro sjednávání tarifů, sestavení srozumitelného seznamu přiměřených režijních nákladů a zavedení jednotného systému pro kódování předmětů ochrany, což by zprůhlednilo kontrolu nad výkonem kolektivní správy a usnadnilo spolupráci mezi kolektivními správci. Evropský parlament dále vyjádřil vůli usilovat o zavedení auditů, jejichž účelem by bylo dohlížet na dodržování recipročních smluv uzavíraných mezi kolektivními správci, a o zavedení efektivního mechanismu pro řešení sporů v oblasti kolektivní správy.

Ve *sdělení Komise ze dne 16. dubna 2004 o správě autorského práva a práv s ním souvisejících na vnitřním trhu* (dále jen „Sdělení ze dne 16. dubna 2004“)¹⁴⁴ se Komise po zhodnocení faktického stavu v různých oblastech správy práv utvrzuje v přesvědčení, že je nutné harmonizovat alespoň ty aspekty kolektivní správy, které nepříznivě ovlivňují přeshraniční obchod a kladou překážky rozvoji společného trhu. Sdělení ze dne 16. dubna 2004 podrobuje hodnocení i systémy pro správu digitálních práv (DRMs/digital right management systems) a individuální správu práv, tam však nedochází k závěru o potřebnosti společné úpravy komunitárním právem. S ohledem na

---

¹⁴² Tamtéž, odst. 17.

¹⁴³ European Parliament resolution of 15 January 2004, op. cit. sub. 1.

¹⁴⁴ Communication from the Commission, op. cit. sub. 23.

kolektivní správu práv Komise konstatuje, že je ve společném zájmu jak nositelů práv, tak uživatelů. Dále uvádí, že digitalizace svádí velké nahrávací společnosti, které mají silnou vyjednávací pozici, ke snahám udělovat oprávnění k užití děl a vybírat odměny nezávisle na organizacích pro kolektivní správu. Tyto snahy nutně nevyvíjejí nositele práv s menší vyjednávací silou, kteří některá svá práva bez kolektivních správců nejsou schopni spravovat, přesto i oni by ocenili především větší vliv na distribuci odměn. Obecně se nositelé práv shodují, že nesouhlasí s uzavíráním recipročních smluv typu B.

V návaznosti na své Sdělení ze dne 16. dubna 2004 oznámila Komise ve svém *Pracovním programu Komise na rok 2005*¹⁴⁵ plán na přijetí návrhu legislativního aktu harmonizujícího kolektivní správu autorských práv a práv souvisejících na vnitřním trhu, a to ve formě směrnice:

*„Návrh se zaměří na řízení (management) kolektivních správců, tak aby došlo k vymezení jasných hranic, které by zvýšily důvěru nositelů práv a komerčních uživatelů v kolektivní správce. Na vnitřním trhu by proto nositelé práv měli pocítit lepší ochranu svých práv a komerční uživatelé by měli získávat licenční oprávnění za průhlednějších podmínek. Není účelem harmonizovat všechny aspekty kolektivní správy, ale uložit takové povinnosti, které jsou nezbytné pro hladké fungování vnitřního trhu, aniž by v důsledku jejich implementace došlo k narušení legislativních úprav jednotlivých členských států.“*¹⁴⁶

Další významný milník v debatě nad harmonizací kolektivní správy představuje *Studie o komunitární iniciativě v přeshraniční kolektivní správě autorských práv* (dále jen „Studie“)¹⁴⁷, kterou zveřejnila Komise v roce 2005. V souvislosti s přechodem z analogového prostředí do prostředí digitálního se Studie zaměřuje na stávající přeshraniční kolektivní správu autorského práva a práv s ním souvisejícím, pokud jde

¹⁴⁵ Pracovní program Komise na rok 2005 – Sdělení předsedy po dohodě s místopředsedkyní Wallström. V Bruselu dne 26. 1. 2005, KOM(2005) 15 v konečném znění.

¹⁴⁶ Autorský překlad.

¹⁴⁷ Commission staff working document: Study on a Community initiative on the cross-border collective management of copyright, op. cit. sub. 107.

o hudební služby poskytované on-line, a reaguje na skutečnost, že příjmy z poskytování nabídky on-line hudebních služeb¹⁴⁸ byly v roce 2004 ve Spojených státech téměř osmkrát vyšší než v západní Evropě. Studie zvažuje 3 možné politiky, které by mohly přispět ke zlepšení přeshraniční kolektivní správy:

- *Varianta č. 1- nedělat nic:* Trh by pravděpodobně reagoval vytvořením multiteritoriální licence opravňující k užití děl on-line, ta by ovšem obsahovala ustanovení o výhradě zákazníků (*customer allocation clause*), což znamená, že by si uživatelé nemohli svobodně vybrat, od kterého kolektivního správce získají licenci. To by omezovalo svobodu volného pohybu služeb. Byl by zachován současný stav, kdy často dochází k užívání děl v jiných členských státech, aniž by došlo k vyplacení autorských odměn zahraničním nositelům práv, což by motivovalo nositelé práv spravovat svá práva individuálně prostřednictvím DRMs.
- *Varianta č. 2- odstranit územní omezení a diskriminující ustanovení v recipročních smlouvách uzavřených mezi organizacemi pro kolektivní správu:* Druhá ze zvažovaných variant by umožnila uživatelům svobodně volit mezi nabídkami kolektivních správců, protože by z recipročních smluv odstranila ustanovení o výhradě zákazníků. Kolektivní správci by proto do budoucna byli nuceni mezi sebou soutěžit o uživatele. Na druhou stranu by byla zachována ustanovení v recipročních smlouvách, která znemožňují, aby organizace pro kolektivní správu přijala za člena nositele práv, který je již členem jiné organizace kolektivní správy práv. Tato varianta zachovává závislost kolektivních správců na systému recipročních smluv a zajišťuje, že všichni kolektivní správci mohou nabídnout uživatelům identický repertoár. Daná varianta vyžaduje odstranění všech dohod mezi kolektivními správci, kterými je omezeno vyplacení odměn do zahraničí. Slabinou zůstává, že ne všechny organizace kolektivní správy práv v EU jsou na systému recipročních smluv

---

¹⁴⁸ Tj. veškerých hudební služeb poskytovaných prostřednictvím Internetu jako simulcasting, internetové vysílání (webcasting), streaming, stahování (*downloading*), on-line služby na požádání (on-demand) nebo služby pro mobilní telefony.

účastny a proto přetrvává riziko, že takto spravovaný jednotný repertoár nebude poskytovat skutečně všechna potřebná oprávnění k užití díla.

- *Varianta č. 3- umožnit nositelům práv, aby si mohli zvolit, kterou organizaci pro kolektivní správu práv pověří správou příslušných práv pro celou EU:* Třetí varianta zavádí soutěž mezi kolektivními správci nejen o uživatele, ale také o nositele práv. Podle ní by měly organizace pro kolektivní správu práv být oprávněny poskytovat licenci k užití díla on-line pro celé území EU. Odpadl by problém s vypořádáním práv mezi kolektivními správci a s tím související náklady. Tím, že by kolektivní správci najednou nabízeli různé repertoáry, museli by přesvědčit nositele práv, aby se jimi nechali zastupovat. Z toho by nakonec, podle názoru Komise, těžili i malí nositelé práv, protože, aby je kolektivní správce byl schopen zaujmout, musel by jim nabídnout např. pro ně výhodnější klíče pro rozúčtování odměn, tzn. nikoli na základě průzkumů, ale podle detailního monitoringu všech skutečných užití díla. Další oblast, ve které by si kolektivní správci mohli konkurovat, je rychlost vyplácení rozúčtovaných autorských odměn, což je opět důležité zejména pro malé nositele práv. Navíc by bylo ve vlastním zájmu kolektivního správce, aby byl pro nositele práv co nejtransparentnější, a v tomto ohledu by proto nebyla nutná právní regulace. Komise očekává, že volba třetí varianty by vyústila v etablování 3-4 organizací pro kolektivní správu práv, pokud jde o možnost poskytnout licenci k užití on-line. Komise se přiklání k závěru, že právě Varianta č. 3 představuje celkově ten nejúčelnější model pro přeshraniční kolektivní správu autorského práva a práv s ním souvisejících. Nejprve by se však měl použít pouze pokud jde o hudební služby poskytované on-line.

V závěru Studie Komise vymezuje klíčové principy, od kterých by se měla úprava přeshraniční kolektivní správy v oblasti poskytování hudebních služeb on-line odvíjet. Principy si zasluhují pozornost i proto, že se je Komise pravděpodobně pokusí

aplikovat na harmonizaci institutu kolektivní správy obecně¹⁴⁹. Jde o zásady svobody volného pohybu služeb kolektivní správy, svobodné volby organizace kolektivní správy bez ohledu na sídlo nebo národnost nositele práv nebo uživatele; zásadu, že spravovaný repertoár a oprávnění poskytovat licence se nezakládají na systému recipročních smluv, ale na přímé smlouvě s nositelem práv (což lze, dle mého názoru, formulovat i jako důsledné uplatnění zásady nezastupitelnosti při výkonu kolektivní správy on-line práv); a zásadu zákazu diskriminace při zastupování zahraničních členů ze strany organizací pro kolektivní správu práv.

Vzhledem ke svému Sdělení ze dne 16. dubna 2004 přijala Komise *doporučení 2005/737/ES ze dne 18. května 2005 o kolektivní přeshraniční správě autorského práva a práv s ním souvisejících pro zákonné on-line hudební služby* (dále jen „Doporučení ze dne 18. října 2005“)¹⁵⁰. Doporučení ze dne 18. října 2005 prosazuje principy vymezené ve Studii, zejména právo nositele práv svěřit jakékoliv z on-line práv kolektivnímu správci práv dle svého výběru s územním rozsahem dle svého výběru, a nadto vymezuje v čl. 1 písm.f) „on-line práva“. Těmi se rozumí:

„i) výlučné právo na rozmnožování, které se vztahuje na všechny rozmnoženiny podle směrnice 2001/29/ES v podobě nehmotných kopií vytvořených během on-line distribuce hudebních děl,

ii) právo na sdělování hudebních děl veřejnosti v podobě práva udělit svolení nebo zakázat zpřístupnění veřejnosti podle směrnice 2001/29/ES nebo práva na spravedlivou odměnu podle směrnice 92/100/EHS zahrnující webcasting (internetové vysílání), internetové rádio a simulcasting nebo služby téměř na požádání (near-on-demand) na osobním počítači nebo na mobilním telefonu,

iii) výlučné právo na zpřístupnění hudebního díla podle směrnice 2001/29/ES zahrnující služby na požádání nebo jiné interaktivní služby;“.

---

¹⁴⁹ Guibault, L., van Gompel, S.: *Collective Management in the European Union*; vyšlo v Gervais, D. (ed.): *Collective management of copyright and related right*. Kluwer Law International: New York, 2006; s. 135-136.

¹⁵⁰ Úřední věstník L 276 , 21/10/2005 S. 0054 – 0057.

Kritickou reakci na Doporučení ze dne 18. října 2005 představuje *Usnesení Evropského parlamentu ze dne 13. března 2007 k doporučení Komise ze dne 18. října 2005*

o kolektivní přeshraniční správě autorského práva a práv s ním souvisejících pro zákonné on-line hudební služby (dále jen „Usnesení ze dne 13. března 2007“)¹⁵¹. Kritika se týká jak procedurální stránky přijetí Doporučení ze dne 18. října 2005, kdy Evropský parlament vyčítá Komisi, že jej před přijetím dostatečně nekonzultovala, čímž obešla demokratický proces, a že navzdory formě tzv. „soft-law“ zašla nad rámec pouhého výkladu či doplnění stávajících předpisů. Po obsahové stránce není jasné, zda se Doporučení ze dne 18. října 2005 vztahuje výlučně na on-line prodej hudebních nahrávek, nebo i na ostatní on-line služby. Dále je Komisi vyčítáno, že pomíjí roli, kterou hrají národní kolektivní správci v podpoře kulturní rozmanitosti a redukuje hudbu na zboží. Ostatně zejména se zřetelem na zachování kulturní rozmanitosti zaujímá Evropský parlament, na rozdíl od Komise, pozici, že by měl být zachován stávající systém vzájemných smluv o zastupování (reciproční smlouvy), a to v takové podobě, aby umožňoval získání panevropské multirepertoárové licence tzv. pod jednou střechou (one-stop-shop) a zároveň eliminoval doprovodné negativní jevy, jako např. forumshopping. Dalším důležitým argumentem Evropského parlamentu proti vynětí správy interaktivních on-line práv ze stávajícího systému recipročních smluv je obava, že by tím místní kolektivní správci mohli být zbaveni i jiných práv, zejména těch, která se vztahují k vysílání. S ohledem na výše uvedené Evropský parlament vyzval Komisi, „aby co nejdříve - po důkladné konzultaci se zúčastněnými stranami - předložila návrh pružné rámcové směrnice pro přijetí Parlamentem a Radou postupem spolurozhodování s cílem regulovat kolektivní správu autorského práva a práv s ním souvisejících, pokud jde o přeshraniční on-line hudební služby, a to s ohledem na zvláštní povahu digitálního věku a zajištění evropské kulturní rozmanitosti, malých zúčastněných stran a místních repertoárů na základě zásady rovného zacházení“¹⁵².

---

¹⁵¹ Legislativní usnesení Evropského parlamentu přijaté dne 13. března 2007 k doporučení Komise ze dne 18. října 2005 o kolektivní přeshraniční správě autorského práva a práv s ním souvisejících pro zákonné on-line hudební služby (2005/737/ES) (2006/2008(INI)).

¹⁵² Tamtéž, čl. 1.

Nicméně Komise nejenže nepředložila Evropskému parlamentu návrh rámcové směrnice, která by harmonizovala institut kolektivní správy, ale zároveň zahájila řízení proti CISAC. Na to konto bylo vydáno *Usnesení Evropského parlamentu ze dne 25. září 2008 o kolektivní správě autorského práva a práv s ním souvisejících pro zákonné on-line hudební služby* (dále jen „Usnesení ze dne 25. září 2008“)¹⁵³, ve kterém Evropský parlament nejprve kritizuje Komisi za to, že ignoruje jeho Usnesení ze dne 13. března 2007, a následně ji vyzývá, aby *pro futuro* neobcházela legislativní úlohu Parlamentu jakožto spolutvůrce legislativních aktů týkajících se tvůrčího obsahu on-line.

Skutečnost, že v současnosti probíhá intenzivní legislativní práce na přípravě rámcové harmonizační směrnice o kolektivní správě práv je dobře patrná jak z loňského *Digitálního programu pro Evropu*¹⁵⁴, tak z letošního *Sdělení Komise o Jednotném trhu práv duševního vlastnictví*¹⁵⁵. Jedná se ale spíše o dokumenty politické, než právní povahy.

Digitální program pro Evropu opětovně verbalizuje nejen potřebu zlepšení správy, transparentnosti a vůbec celkového přizpůsobení institutu kolektivní správy práv technologickému pokroku, ale i potřebu zjednodušení udělování přeshraničních a celoevropských licencí. Uvádí se, že ačkoliv internet nezná hranic, za stávající situace jsou on-line trhy v EU odděleny četnými překážkami. Přitom by volný pohyb on-line služeb podněcoval poptávku v digitální ekonomice. Komise dále konstatuje, že EU zaostává na trhu s mediálními službami, což je zjevné tím spíše, je-li vzato v úvahu, že nejúspěšnější internetové podniky poslední doby typu Google, eBay, Amazon a Facebook, byly vytvořeny mimo Evropu. Nadále přetrvává právní nejistota při obchodování on-line, důsledkem čehož přístup k autorskoprávně chráněnému obsahu

---

¹⁵³ (2010/C 8 E/19).

¹⁵⁴ Sdělení Komise ze dne 19.5.2010 Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Digitální program pro Evropu, KOM(2010)245 v konečném znění.

¹⁵⁵ Sdělení Komise ze dne 24.5.2011 Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Jednotný trh práv duševního vlastnictví, Podpora kreativity a inovací za účelem zajištění hospodářského růstu, vysoce kvalitních pracovních míst a prvotřídních výrobků a služeb v Evropě; KOM(2011)287 v konečném znění.

nemusí být na rozdíl od nedigitálního prostředí možný. Opět se zde nabízí srovnání se Spojenými státy, na rozdíl od kterých chybí v EU konkurenceschopné on-line platformy, přestože Evropa jinak disponuje silnými vydavateli. Na rozdíl od mnohem pružněji nastaveného systému v USA, „ke zřízení celoevropské služby by hudební on-line obchod musel jednat s řadou subjektů pro správu práv v 27 zemích“¹⁵⁶. Východiskem z nadále neúnosné situace mělo být vypracování návrhu rámcové směrnice o kolektivní správě práv do konce roku 2010. Dodržet vytyčený časový horizont se Komisi nepovedlo, a to navzdory konstatování, že: „Dostupnost širokého a atraktivního právního zajištění on-line by rovněž byla účinnou odpovědí na pirátství.“^{157,158}

Sdělení Komise o Jednotném trhu práv duševního vlastnictví z 24. května 2011 se zabývá kolektivní správou nejprve v on-line prostředí, a potom i jinými jejími formami. Snaha o překonání dostupnosti on-line služeb, rozšíření jejich škály a snad i vytvoření služeb nových vedlo Komisi k rozhodnutí předložit v druhé polovině roku 2011 návrh na vytvoření evropského právního rámce pro takovou kolektivní správu autorských práv, která by umožňovala poskytování multiteritoriálních i panevropských licencí¹⁵⁹. Komise dále uvádí snahu vést dialog o vytvoření nového právního rámce pro správu také jiných forem kolektivně spravovaných práv. Velmi zlehka jsou nastíněny zvažované možnosti dalšího vývoje:

- *Makléř práv*: Co by mělo být obsahem tohoto nového institutu nebo subjektu není ze Sdělení příliš jasné. Měli by však být „schopni zabezpečit licence a správu světového hudebního repertoáru na úrovni několika území a zároveň zajistit rozvoj evropské kulturní rozmanitosti“¹⁶⁰.
- *Evropský kodex autorských práv*: Vytvoření evropského kodexu autorských práv by obnášelo revizi a následnou komplexní kodifikaci stávajících směrnic

¹⁵⁶ Digitální program pro Evropu , op. cit. sub. 16, s. 8.

¹⁵⁷ Digitální program pro Evropu , op. cit. sub. 16, s. 8.

¹⁵⁸ Digitální program pro Evropu , op. cit. sub. 16, s. 7-9.

¹⁵⁹ Jednotný trh práv duševního vlastnictví, op. cit. sub. 17, s. 10-11 a s.24.

¹⁶⁰ Jednotný trh práv duševního vlastnictví, op. cit. sub. 17, s. 12.

o autorských právech. Případná aktualizace by se týkala zejména směrnice 2001/29/ES.

- „*Jednotná*“ ochrana autorských práv: Komise analyzuje možnost vytvoření volitelné jednotné ochrany autorských práv na základě čl. 118 Smlouvy o fungování EU¹⁶¹.

Z *Pracovního programu Komise na rok 2012* je patrné¹⁶², že návrhu harmonizační směrnice pro institut kolektivní správy práv duševního vlastnictví se dočkáme nejdříve v roce 2012. Iniciativa Komise v tomto směru by se konkrétně měla týkat pravidel pro přeshraniční udílení licencí k hudebním dílům na internetu. Aby byla posílena důvěra spotřebitelů a zjednodušeny transakce a platby přes internet, mělo by zároveň dojít k zajištění vzájemného uznávání elektronické identifikace a ověřování elektronických podpisů.¹⁶³

---

¹⁶¹ Článek 118 SFEU zní: „V rámci vytvoření nebo fungování vnitřního trhu přijmou Evropský parlament a Rada řádným legislativním postupem opatření o vytvoření evropských práv duševního vlastnictví, která zajistí jednotnou ochranu práv duševního vlastnictví v Unii, a o zavedení centralizovaného režimu pro vydávání povolení, koordinaci a kontrolu na úrovni Unie. (...)“

¹⁶² Sdělení Komise Evropskému Parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Pracovní program Komise na rok 2012 – Cesta k obnově Evropy. V Bruselu dne 15. 11. 2011 KOM(2011) 777 v konečném znění.

¹⁶³ Tamtéž, s. 6.

ZÁVĚR

Digitalizace tvůrčích a jiných nehmotných statků spolu s novými možnostmi jejich šíření představují pro institut kolektivní správy obrovskou výzvu, jak je patrné z déle než šestnáct let trvajících přípravných legislativních prací na návrhu příslušné harmonizační směrnice. Je-li přihlédnuto ke skutečnosti, že příjmy z poskytování nabídky on-line hudebních služeb v Evropské unii ani zdaleka nepřibližují výši dosahované ve Spojených státech a že nejúspěšnější internetové podniky poslední doby vznikají mimo Evropu, zdá se být reforma tohoto institutu více než vhodná. Z právního hlediska se mi za současného stavu jeví být obzvláště závažnou nedořešenost problému s vypořádáním práv v rámci vzájemné spolupráce mezi kolektivními správci založeném na systému recipročních smluv.

Potenciálně problémovým shledávám i oslabování role kolektivního správce jako prostředníka mezi nositeli práv a komerčními uživateli, což pramení ze skutečnosti, že některé silné komerční subjekty mají tendenci pokoušet se pro některé způsoby užití díla v prostředí on-line vykonávat činnost kolektivní správy samy, aby obsáhly větší území. Rozhodně se nedomnívám, že by mohlo být nahrazení veřejnoprávního institutu kolektivní správy například silnými nahrávacími společnostmi žádoucí, protože kolektivní správa musí garantovat veřejný kulturní zájem na zpřístupňování předmětů ochrany veřejnosti, nikoli sledovat pouze majetkové zájmy a protože takovéto komerční subjekty by nutně nabízely, vzhledem k absenci kontraktní povinnosti sledující zastupování nositelů práv na nediskriminačním základě, ke škodě věci mnohem chudší repertoár než kolektivní správci, nehledě na to, že možnost zabránit jiným než licencovaným způsobům použití díla prostřednictvím systémů pro digitální správu práv se ukázala být spíše teoretickou.

Co se týče kolektivní správy práv autorů v prostředí on-line, nejsem přesvědčena o tom, že by měl být opuštěn systém organizace kolektivní správy založený na národních monopolech. Ztotožňuji se spíše s názorem Tůmy, totiž že: „Neuvážené trvání na podpoře soutěže v této oblasti může vést ke fragmentaci trhu, chaosu při

určování práv a dumpingové tarifní politice.“¹⁶⁴ Není mi jasné, jak by mohly být soutěžní principy, na kterých by měl být výkon kolektivní správy postaven, slazeny s již zmiňovaným veřejným kulturním zájmem na zpřístupňování předmětů ochrany veřejnosti a celkově s úlohou, jakou by kolektivní správci měli plnit při podpoře kulturní a jazykové rozmanitosti. Domnívám se tedy, že systém recipročních smluv by měl být zachován.

Právě uvedené nic nemění na skutečnosti, že současný stav, který se vyznačuje absencí možností některých legálních způsobů užití předmětů ochrany a který bezpochyby souvisí se stále přetrvávajícím uplatňováním zásady ohraničeného působení, je krajně nežádoucí a znemožňuje účelné uplatňování a ochranu majetkových práv nositelů práv. Proto považuji diskuze na úrovni EU o rozšiřování principu země původu na úkor principu teritoriality za krok správným směrem.

Každopádně představuje reforma institutu kolektivní správy pro evropské legislativce nelehký, nezáviděníhodný úkol, protože bude patrně nutné opustit některé historicky zažitě modely související s národním výkonem kolektivní správy jakožto projevem monopolistické organizace systému a tradičního principu teritoriality bez toho, aby byla narušena křehká rovnováha mezi zájmy nositelů práv a uživatelů předmětů ochrany.

---

¹⁶⁴ Tůma, P.: Výzvy a úskalí připravované směrnice ES o kolektivní správě autorských práv a práv s autorským právem souvisejících. Právní obzor 2005, ročník 88, č. 2 - 3, s. 260.

Seznam použité literatury a pramenů:

1. Publikace a články

- Brownlow, P.: European Developments in Collective Rights. Twobirds.com, 7. května 2008. Dostupné na:
«http://www.twobirds.com/English/News/Articles/Pages/European_Developments.aspx ».
- Čermák, J.: Internet a autorské právo. Linde: Praha, 2001.
- Dietz, A.: Pět pilířů evropského kontinentálního práva autorského. Právní rozhledy 2004, č. 20, s. 742.
- Drexler, J.: Competition in the field of collective management: preferring “creative competition” to allocative efficiency in European copyright law. Vyšlo v: Torremans, P. (ed.): Copyright Law. A Handbook of Contemporary Research. Edward Elgar Publishing: Northampton, 2007, s. 255.
- Eliáš, K.: Kurs obchodního práva – Obecná část, Soutěžní právo. C. H. Beck: Praha, 2007, 5. vydání.
- Ficsor, M.: Collective Management of Copyright and Related Rights in the Digital, Networked Environment: Voluntary, Presumption-Based, Extended, Mandatory, Possible, Inevitable? Vyšlo v Gervais, D.: Collective Management of Copyright and Related Rights (ed.), Kluwer Law International: New York, 2006, s. 37.
- Ficsor, M.: Collective management of copyright. World Intellectual Property Organization (WIPO), 2002.
- Geiger, Ch., Raynard, J., Roda, C.: What a development for the European framework on enforcement of intellectual property rights? A comment on the evaluation report dated December 22, 2010. E.I.P.R., 2001, 33(9), s. 543.
- Gervais, D.: The Changing Role of Copyright Collectives. Vyšlo v Gervais, D.: Collective Management of Copyright and Related Rights (ed.), Kluwer Law International: New York, 2006, s. 3.

- Guibault, L., van Gompel, S.: Collective Management in the European Union; vyšlo v Gervais, D (ed.): Collective management of copyright and related right. Kluwer Law International: New York, 2006, s. 117.
- Hartmanová, D.: Kolektivní správa autorských práv a práv souvisejících s právem autorským. Linde: Praha, 2000.
- Hartmanová, D.: Knihovna on-line a autorské právo. Národní knihovna – Knihovnická revue 2003, ročník 14, č. 2, s. 100.
- Hartmanová, D.: Webcasting – právní aspekty „vysílání po internetu“. 27.5.2002, dostupné na: <<http://www.itpravo.cz/index.shtml?x=91530>>.
- Hendrich, D. a kol.: Správní právo: obecná část. C.H.Beck: Praha, 2009, 7. vydání.
- Chaloupková, H., Holý, P.: Zákon o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským (autorský zákon) a předpisy související. C. H. Beck: Praha, 2007, 3. vydání.
- Chambers, H.: The Hargeaves Review – another mixed bag. E.I.P.R. 2011, 33(9), s. 599.
- Knappová, M., Švestka, J. a kol.: Občanské právo hmotné 3. ASPI: Praha, 2007, 4. vydání.
- Kříž, J.: Ochrana autorských práv v informační společnosti. Linde: Praha, 1999.
- Kříž, J., Holcová, I., Kordač, J., Křest'ánová, V.: Autorský zákon. Komentář a předpisy související. Linde: Praha, 2005, 2. aktualizované vydání.
- Malá Žikovská, P., Wünschová Pujmanová A.: Neoprávněné užití autorských děl na internetu a role poskytovatelů připojení – aktuální informace, s. 85. Vyšlo v Kříž, J. a kol.: Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových. Nakladatelství Karolinum: Praha, 2009.
- Pavelka, J.; Rakušan, J.: Zásah Evropské komise do kolektivní správy. Právní rádce 2008, č. 11, s. 22.
- Petr, M.: Modernizace komunitárního soutěžního práva. 2.9.2003, dostupné na: <<http://www.epravo.cz/top/clanky/modernizace-komunitarniho-soutezniho-prava-21985.html>>.

- Ricolfi, M.: Individual and collective management of copyright in a digital environment. Vyšlo v: Torremans, P. (ed.): Copyright Law. A Handbook of Contemporary Research. Edward Elgar Publishing: Northampton, 2007, s. 283.
- Rosati, E.: The Hargeaves Report and copyright licensing: can national initiatives work per se? E.I.P.R. 2011, 33(11), s. 673.
- Schenková, K.: Google a jeho knihovna: americký a evropský přístup k celosvětové digitalizaci, s. 62. Vyšlo v Kříž, J. a kol.: Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových – Evropské a mezinárodní podněty českému právu duševního vlastnictví; Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta: 2010.
- Šalamoun, M.: Kolektivní správa – formace a deformace autorské vůle. Právní rozhledy 2004, č. 6, s. 208.
- Šalamoun M.: Ochrana názvů, postav a příběhů uměleckých děl. C. H. Beck: Praha, 2009.
- Telec, I., Tůma, P.: Autorský zákon. Komentář. C.H.Beck: 2007, Praha, 1. vydání.
- Telec I., Tůma P.: Přehled práva duševního vlastnictví 2, Česká právní ochrana. Doplněk: Brno, 2006.
- Telec, I.: Duševní vlastnictví a jeho vliv na věc v právním smyslu. Právní rozhledy 2011, č. 12, s. 444.
- Telec, I.: Glosa k hromadným smlouvám ve smyslu autorského zákona. Právní rozhledy 1995, č. 9, s. 355.
- Telec, I.: Kontraktační povinnost ochranné organizace a její soutěžněprávní a další důsledky (I). Bulletin advokacie, 1998, č. 9, s. 47.
- Telec, I.: Kontraktační povinnost ochranné organizace a její soutěžněprávní a další důsledky (II - dokončení). Bulletin advokacie, 1998, č. 10, s. 32.
- Telec, I.: Některé základní a obecné otázky nového českého autorského práva – část I. Bulletin advokacie 2001, č. 2, s. 25.
- Telec, I.: Některé základní a obecné otázky nového českého autorského práva – II. Bulletin advokacie 2001, č. 3, s. 40.
- Telec, I.: O nehmotných statcích a duševním vlastnictví. Právní rozhledy 1997, č. 11, s. 549.

- Torremans, P.: *Holyoak and Torremans – Intellectual Property Law*. Oxford University Press: New York, 2008.
- Tůma, P.: K přeshraničním aspektům autorskoprávní odpovědnosti v evropském justičním prostoru – I. část. *Právní rádce* 2009, č. 9, s. 22.
- Tůma, P.: K přeshraničním aspektům autorskoprávní odpovědnosti v evropském justičním prostoru - II. část. *Právní rádce* 2009, č. 10, s. 21.
- Tůma, P.: Výzvy a úskalí připravované směrnice ES o kolektivní správě autorských práv a práv s autorským právem souvisejících. *Právní obzor* 2005, ročník 88, č. 2 - 3, s. 255.
- Tůma, P.: Základní charakteristika kolektivní správy autorských práv k dílům hudebním v USA. *Právník* 2002, ročník 141, č. 11, s. 1231.
- Tycová Rambousková, L., Polčák, S.: Problém kolektivní správy. *Právní rádce* 2004, č. 5, s. 18.
- Van Gompel, S.: *Formality v digitální éře: překážka nebo příležitost?*; vyšlo v Kříž, J. a kol.: *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2009, s. 28.

2. Evropské dokumenty

- Zelená kniha Komise ze dne 19. července 1995 o autorském právu a právech s ním souvisejících v informační společnosti, KOM(1995)0382.
- Notice pursuant to Article 19(3) of Council Regulation No 17 (1) concerning an application for negative clearance or exemption under Article 81(3) of the EC Treaty, 17.8.2001, (Case COMP/C2/38.014 – IFPI „Simulcasting“), (2001/C 231/04).
- Commission Decision of 8 October 2002 relating to a proceeding under Article 81 of the EC Treaty and Article 53 of the EEA Agreement (Case No COMP/C2/38.014 – IFPI “Simulcasting”), (2003/300/EC).
- European Parliament resolution of 15 January 2004 on Community framework for collective management societies in the field of copyright and neighbouring rights (2002/2274(INI)), [2004] OJ EC No. C 92.

- Communication from the Commission to the Council, the European Parliament and the European Economic and Social Committee – The Management of Copyright and Related Rights in the Internal Market. COM/2004/0261, 16.4.2004.
- Pracovní program Komise na rok 2005 – Sdělení předsedy po dohodě s místopředsedkyní Wallström. V Bruselu dne 26. 1. 2005, KOM(2005) 15 v konečném znění.
- Doporučení Komise 2005/737/ES ze dne 18. května 2005 o kolektivní přeshraniční správě autorského práva a práv s ním souvisejících pro zákonné on-line hudební služby.
- Commission staff working document: Study on a Community initiative on the cross-border collective management of copyright. Brussels, 7 July 2005. Dostupné na: «http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/management/study-collectivemgmt_en.pdf».
- Sdělení zveřejněné podle čl. 27 odst. 4 nařízení Rady č. 1/2003 ve věci COMP/C2/39152 – BUMA a ve věci COMP/C2/39151 – SABAM (dohoda ze Santiaga – věc COMP/C2/38126), (2005/C 200/05), 17. srpna 2005.
- Legislativní usnesení Evropského parlamentu přijaté dne 13. března 2007 k doporučení Komise ze dne 18. října 2005 o kolektivní přeshraniční správě autorského práva a práv s ním souvisejících pro zákonné on-line hudební služby (2005/737/ES) (2006/2008(INI)).
- Zpráva Komise ze dne 25. června 2007 o politice hospodářské soutěže za rok 2006 [KOM(2007)0358].
- Sdělení komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů o tvůrčím obsahu on-line na jednotném trhu; 3. ledna 2008, KOM(2007)0836.
- Rozhodnutí Komise ze dne 16.07.2008 K(2008)3435 vztahující se k řízení podle článku 81 Smlouvy o ES a článku 53 Dohody o EHP (Věc COMP/C2/36.698 – CISAC).
- Usnesení Evropského parlamentu ze dne 25. září 2008 o kolektivní přeshraniční správě autorského práva a práv s ním souvisejících pro zákonné on-line hudební služby (2010/C 8 E/19).

- Zpráva Komise ze dne 23. července 2009 o politice hospodářské soutěže za rok 2008 [KOM(2009)0374].
- Sdělení Komise ze dne 19.5.2010 Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Digitální program pro Evropu, KOM(2010)245 v konečném znění.
- Sdělení Komise ze dne 24.5.2011 Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Jednotný trh práv duševního vlastnictví, Podpora kreativity a inovací za účelem zajištění hospodářského růstu, vysoce kvalitních pracovních míst a prvotřídních výrobků a služeb v Evropě; KOM(2011)287 v konečném znění.
- Evropská komise: Zelená kniha o on-line distribuci audiovizuálních děl v Evropské unii: příležitosti a výzvy při tvorbě jednotného digitálního trhu. V Bruselu dne 13.7.2011, KOM(2011) 427 v konečném znění.
- Sdělení Komise Evropskému Parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Pracovní program Komise na rok 2012 – Cesta k obnově Evropy. V Bruselu dne 15. 11. 2011 KOM(2011) 777 v konečném znění.

3. Judikatura Soudního dvora Evropské unie

- C-62/79 Coditel I.
- C-262/81 Coditel II.
- C-395/87 Ministère Public v Tournier.
- C-110/88, 241/88 a 241/88 François Lucazeau and others v Société des Auteurs, Compositeurs et Editeurs de Musique (SACEM) and others.
- C-393/09 Bezpečnostní softwarová asociace – Svaz softwarové ochrany proti Ministerstvu kultury.
- C-403/08 a C-429/08, Football Association Premier League Ltd a ostatní.
- C-20/10, Scarlet proti SABAM.

4. Citované právní předpisy a citované návrhy právních předpisů

- Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl. Vyhláška č. 133/1980 Sb. Ministra zahraničních věcí, o Bernské úmluvě o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. září 1886, doplněné v Paříži dne 4. května 1896, revidované v Berlíně dne 13. listopadu 1908, doplněné v Bernu dne 20. března 1914 a revidované v Římě dne 2. června 1928, v Bruselu 26. června 1948, ve Stockholmu 14. července 1967 a v Paříži 24. července 1971.
- Mezinárodní úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových snímků a rozhlasových organizací. Vyhláška ministra zahraničních věcí ze dne 18. září 1964; č. 192/1964 Sb.
- Senát Národního shromáždění R. Čs. r. 1935, IV. volební období, tisk 64: Zákon, kterým se mění a doplňuje zákon ze dne 24. listopadu 1926, č. 218 Sb. z. a n., o původském právu k dílům literárním, uměleckým, a fotografickým (o právu autorském).
- Nařízení Rady (EHS) č. 17 ze dne 6. února 1962 – první nařízení k provedení čl. 85 a 86 Smlouvy, v platném znění, CELEX 31962R0017.
- Směrnice Rady 92/100/EHS ze dne 19. listopadu 1992 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem.
- Směrnice Rady 93/83/EHS ze dne 27. září 1993 o koordinaci určitých předpisů týkajících se autorského práva a práv s ním souvisejících při družicovém vysílání a kabelovém přenosu.
- Zákon č. 237/1995 Sb., o hromadné správě autorských práv a práv autorskému právu příbuzných a o změně a doplnění některých zákonů.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/84/ES ze dne 27. září 2001 o právu na opětný prodej ve prospěch autora originálu uměleckého díla.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy.

- LOI n° 2009-669 du 12 juin 2009 favorisant la diffusion et la protection de la création sur internet.
- Vládnímu návrh na vydání občanského zákoníku. Sněmovní tisk 362/0.
- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o některých povolených způsobech užití osiřelých děl [KOM(2011) 289] z 24.5.2011.

5. Internetové zdroje

- American Society of Composers, Authors and Publishers: www.ascap.com.
- Broadcast Music, Inc. (BMI): www.bmi.com.
- ČTK: Francie bude internetové piráty bez milosti odpojovat. Lidové noviny, 22. září 2009. Dostupné na: [«http://www.lidovky.cz/francie-bude-internetove-piraty-bez-milosti-odpojovat-p19-/ln_zahranici.asp?c=A090922_185006_ln_zahranici_qqq»](http://www.lidovky.cz/francie-bude-internetove-piraty-bez-milosti-odpojovat-p19-/ln_zahranici.asp?c=A090922_185006_ln_zahranici_qqq).
- DILIA - divadelní, literární, audiovizuální agentura: <http://www.dilia.cz/>.
- GESTOR - ochranný svaz autorský: <http://www.gestor.cz/cs/>.
- International Confederation of Authors and Composers Societies: www.cisac.org.
- IFPI: Major step forward for internet licensing. 8.10.2002. Dostupné na: [«http://www.ifpi.org/content/section_news/20021008b.html»](http://www.ifpi.org/content/section_news/20021008b.html).
- Ministerstvo kultury ČR: <http://www.mkcr.cz/>.
- Mittelbach, J.: Google má se svým projektem virtuální knihovny stále potíže. Hospodářské noviny, 12. října 2009. Dostupné na: [«http://tech.ihned.cz/c1-38622360-google-ma-se-svym-projektem-virtualni-knihovny-stale-potize»](http://tech.ihned.cz/c1-38622360-google-ma-se-svym-projektem-virtualni-knihovny-stale-potize).
- OAZA - Ochrana asociace zvukařů - autorů: <http://www.oaza.eu/>.
- OOA-S - Ochranná organizace autorská – sdružení autorů děl výtvarného umění, architektury a obrazové složky audiovizuálních děl: <http://www.ooas.cz/>.
- OSA – Ochranný svaz autorský: <http://www.osa.cz/>.
- Polesný, D.: Google nabízí bezplatné stahování hudby kryté reklamou. 30.3.2009. Dostupné na: [«http://www.zive.cz/bleskovky/google-nabizi-bezplatne-stahovani-hudby-kryte-reklamou/sc-4-a-146366/default.aspx»](http://www.zive.cz/bleskovky/google-nabizi-bezplatne-stahovani-hudby-kryte-reklamou/sc-4-a-146366/default.aspx).

- Ročenka OSA 2010. Vydal OSA – Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním, o.s. Dostupné na:
«http://www.osa.cz/media/93847/rocenkaosa_2010_web_cz.pdf».
- Rozúčtovací řád DILIA ze dne 9.4.2003 ve znění usnesení a jiných změn přijatých valnou hromadou DILIA konanou dne 6.4.2004 a 27.4.2005 a 26.4.2006 a 25.4.2007; s. 9. Dostupné na: «http://www.sckn.cz/content/zpravy/Rozuctovaci_rad_kolektivni_spravy_DILIA.pdf».
- SESAC, Inc.: www.sesac.com.
- Výroční zpráva DILIA za rok 2010. Dostupné na: « www.dilia.cz/download/get-file/file/725».

Abstrakt

Cílem předkládané diplomové práce je prozkoumat vliv reprodukční a záznamové techniky a globální sítě internet na institut kolektivní správy autorských práv a práv souvisejících s právem autorským jako tradiční součásti systému autorského práva. Práce nejprve zasazuje problematiku institutu kolektivní správy do příslušného právního rámce a historického kontextu. Následuje vymezení účelu kolektivní správy s důrazem na postavení kolektivního správce práv jako prostředníka mezi protichůdnými zájmy nositelů práv a zájmy uživatelů. Předstírá se, že vzhledem ke změně způsobu sdělování díla veřejnosti z „point-to-mass“ na „point-to-point“ má toto postavení tendenci se oslabovat. Další část práce podrobuje zkoumání faktický a právní monopol kolektivní správy a staví do kontrastu odlišné závěry akademiků vyvozené z koexistence správčovských společností na trhu ve Spojených státech. Je nastíněna problematika licenčních smluv. Práce pokračuje popisem kolize potenciální všudypřítomnosti děl zpřístupněných na internetu s principem teritoriality (*lex loci protectionis*) a zároveň vysvětluje právní problémy fungování systému recipročních smluv, a to zejména v oblasti práva na ochranu hospodářské soutěže. V souvislosti s rozvojem komunikačních technologií a využíváním počítačových sítí je namísto principu teritoriality nabídnuta progresivnější zásada práva země původu díla (*lex loci originis*). Závěrečná kapitola se věnuje debatě nad probíhající harmonizací kolektivní správy v digitálním věku právem EU.

Abstract

The aim of the present thesis is to examine an impact of reproductive and recording technique and of the global network of the Internet on the institute of collective management of copyright and related rights which forms traditional part of the system of copyright law. Firstly, the thesis embeds an issue of the institute of collective management into the appropriate legal framework and historical context. The delimitation of collective management's purpose follows; an emphasis is placed on the position of the collective manager of copyright as an intermediary between the competing interests of the right holders and interests of users. It is explained that the change of manners of communication of the work to the public from "point-to-mass" to "point-to-point" tends to weaken such position. The real and legal monopoly of collective management is scrutinized and conclusions of academics drawn from the coexistence of copyright management companies on the market in the United States are contrasted in the following part of the thesis. The issue with licenses is addressed. The collision between the potential ubiquity of works made available on the Internet and the principle of territoriality (*lex loci protectionis*) is described and, simultaneously, legal issues connected with functioning of the system of reciprocal agreements are explained in the thesis, especially in relation to competition law. In connection with the development of communication technologies and the use of computer networks, the more progressive principle of the origin of works (*lex loci originis*) is offered instead of the principle of territoriality. The final chapter deals with the ongoing debate over the harmonization of collective management in the digital age by EU law.